

GRATIS KULTURMAGASIN

NUMMER 4 • 2016

WWW.KULTURVINKELN.SE

KULTURVINKELN

Levande kultur

Vi har besökt sommarens stora kultur- och nöjeshändelser

Johan Piribauer

Stor intervju med grundaren av Inlandsbanefestivalen

Umeå - en sommarstad?

Åsikterna om kultur- och sommarstaden går isär

Kultur • Musik • Teater • Festival • Arrangemang • Bild

I detta nummer av Kulturvinkeln kan du bland annat läsa om Cecilia Gärding som pratar om etnisk mångfald och stereotyper i film (sidorna 35-39).

PRODUCERAS
MED STÖD FRÅN

FOTO: HANNA RINDESKOG

REDAKTION KULTURVINKELN

Redaktör och ansvarig utgivare:
Elin Larsson

Redaktion:
Elin Larsson, Bernt Lundqvist,
Marlene Holmgren, Ronnie Berg
med flera.

Skribenter i detta nummer:
Elin Larsson, Sandra Mattsson,
Anders Lundkvist, Ronnie Berg,
Margareta Rådahl, Ulla-Märta West-
man, Mikael "Big Papa" Bergström

Fotografer i detta nummer:
Ida Renström, Hanna Rindeskog,
Ulla-Märta Westman, Elin Larsson,
Sandra Mattsson, Ronnie Berg, Wil-
ma Hallbjörk, Bernt Lundqvist, Edel
Puntonet, Thomas Ivert, Marlene
Holmgren, Patrick Degerman, Josef
Renklint, Anders Björkmark, Jerry
Porsbjör och Jonas Toftemyr

Övriga medverkande:
Tina Vesterlund, Jani Perkiö, Emelie
Klein, Thomas Nilsson

Foto omslag:
Bernt Lundqvist

Sättning och produktion:
Peter Öberg

Tryck: Tryckeri City, Umeå 2016

Distribution:
Magasinet distribueras på väl-
sorterade platser runtom i Umeå
med omnejd samt som pdf via
www.kulturvinkeln.se.

*Kulturvinkeln produceras av
Kulturens Bildningsverksamhet i
samarbete med Kulturföreningen
Kretsen och finansieras med stöd
av Arvsfonden.*

*Kulturvinkeln är en politiskt och
religiöst obunden tidning helt
inriktad på kultur.*

Kontakt: info@kulturvinkeln.se
www.kulturvinkeln.se

KULTURVINKELN

I den norrländska sommaren och staden mellan flyttfåglarna...

... flög det en fågel förbi vårt fönster, den sjöng en sång om kultursommaren och vi undrade, är inte det björnen som vaknade alltför tidigt ur sitt ide och i ruset efter studentfesterna somnade om med tanken "jag tar sovmorgon"? På sidorna 19-21 kan ni läsa redaktionens Anders Lundkvist och Visit Umeås Thomas Nilsson resonera om den eviga frågan huruvida Umeå är en sommarstad eller inte.

Vi följde den där fågeln ut i den regntunga sommarkvällen och på sidan 24 kan ni läsa om Mikael "Big Papa" Bergströms och Wilma Hallbjörks in-
ventering av Umeås alla veteranfordon på Wheels.

Efter detta sneglar vi på sidorna 32-34 mot Skellefteå och Västerbottensteaterns sommar-teater Ringaren i Notre Dame som spelades under den bara himmel som nått och jämnt höll regnet borta. Det är något magiskt med utomhusteater som gör att det mest svenska av sommar-tecken, regnet, håller sig där det hör hemma – någon annanstans.

Magisk är även Holmön som, bortsett från att solen nästan alltid strålar som vore allt en midsommar-dröm, även tycks hela en från stress och allsköns måsten som efterhängset biter en i vardagshälarna. Därför besöker vi i detta nummer både sommar-teatern på Holmön (sidorna 16-17) och Visfestivalen (sidorna 26-29) för vad kan passa bättre?

Ett annat sommar-tecken säkrare än taget är Johan Piribauer och vi passar på sidorna 10-14 på att prata med Inlandsbanefestivalens grundare om musiken, sången och fotbollen. Från en boll till en annan: d'Artagnan passar på sidan 15 på att undersöka sommarens senaste trend Pokémon Go. Efter detta kastar vi vidare

badbollen till Umeås senaste sommar-satsning och tar tempen på badvattnet vid Umeå Live (sidorna 8-9) som i år höll till nere vid Väven och älven.

Under de dagar som det regnar för mycket för både bad, bärplockning och solstränder stannar vi inne och samtalar på sidorna 35-39 med Cecilia Gärding om våra mindre förtjusande kulturella arv.

På sidan 5 låter vi även Umenejdens skrivare inspirera oss i vårt kreativa skrivande, för vad kan vara bättre när högen med de goda sommarböckerna börjar sina än att börja på en egen?

När hösten nu börjar närma sig och med den terminstarten med tillhörande insparkar och mottagningsceremonier funderar vår fysikstudent Sandra Mattsson på sidan 7 över vad denna studentinvasion egentligen har för poäng. Samtidigt passar hon på sidan 25 på att förklara dopplereffekten för oss så att vi, nästa gång studenterna öronbedövar oss, åtminstone förstår lite mer om hur det hela gick till.

Detta och mycket annat smått och gott hittar ni i detta nya nummer av Kulturvinkeln. Välkomna!

ELIN LARSSON
REDAKTÖR

FOTO: IDA RENSTRÖM

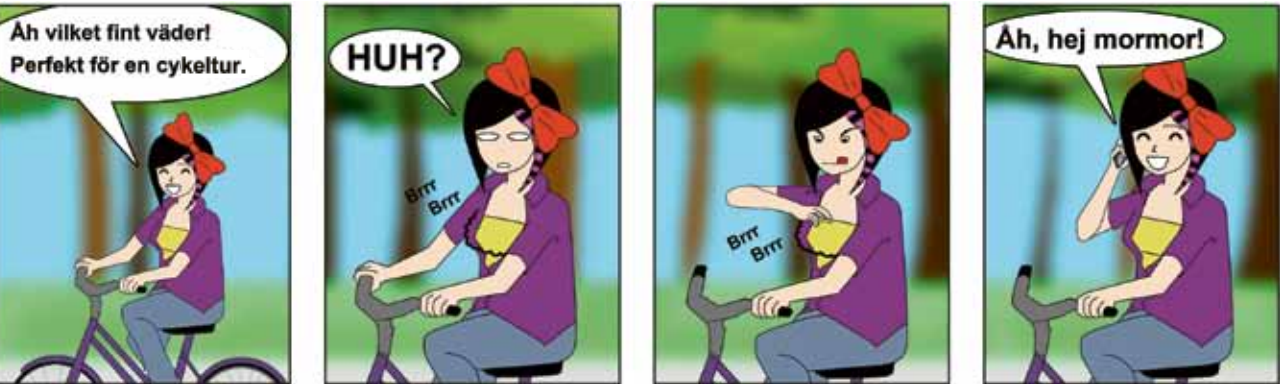
Innehåll i detta nummer:

4. Serier & Lyrik • 5. Skriv det du känner! • 6. I korthet • 7. Med ny blick på studenter • 8. Familjeskoj! • 10. Det går som på räls • 15. Ska man fånga allt? • 16. Sommarens somrigaste sommar-teater • 18. Kändisar borta och hemma • 19. Å ena sidan Å andra sidan: Sommarstaden Umeå • 22. Att vara handikappad är aldrig bekvämt • 24. Motorkulturen firades på Wheels • 25. Dopplereffekten, ljudbangar och universums utvidgning • 26. Visfestivalen – en riktig höjdare • 30. En cynisk sandlåda • 32. Kulturen måste våga • 35. Mångfald och stereotyper i film

Träningsmarodören
av Tina Vesterlund

Livet enligt Sophia
av Hanna Rindeskog

Kärlek
av Margaretha Rådahl

Varje gång jag hör din röst
Känner jag fjärilar i mitt bröst
Jag vill alltid vara dig nära
Hoppas att vi kan bli kära
Att av dig få en varm kram
Jag känner mig som en dam
Ofta känner jag riktig smärta
Längtan efter dig i mitt hjärta
Du finns alltid i mina tankar
Hör du hur mitt hjärta bankar
Din kvinna bara för evigt din
Och du för alltid vara bara min
Tänk att få hålla dig i min famn
Jag då hade kommit till slut i hamn
Vad roligt och kul vi skulle hitta på
Härligt och underbart att få vara två
Jag måste nog börja söka efter dig
För det måste finnas någon för mig
Varm och gosig du är mannen i mitt liv
Om vi osams blir är det bara små kiv

FOTO: ULLA-MÄRTA WESTMAN

TÄVLING!

Skicka
in din berättelse
till info@kulturvinkeln.se
innan den 22 september och
ta chansen att vinna två biljetter
för att gå på Umeås alternativa
kulturfestival Uma Obscura den
7-8 oktober. Den vinnande texten
publiceras även i nästa nummer av
Kulturvinkeln och Umenejdens
skrivares medlemstidning
Skrivlustan.

Skriv det du känner!

Jag visade denna bild för några vänner för att höra vad de
kände för den och här är några av svaren:

- "Å så länge sedan man
såg en sådan bild."
- "Så vackert!"
- "Hässjat hö, så härligt
att se."
- "Min barndom, jag blir
gråtfärdig av att se det
igen, glädjetårar"

Vad känner ni? Väcker den
minnen, får bilden fantasin
att vakna till liv? Det blir
en skrivövning till er. Titta
på bilden och skriv något
ni känner, några minnen,
något ni associerar till. Skriv
lite, skriv mycket, skriv som
ni vill. Huvudsaken att ni
skriver!

ULLA-MÄRTA WESTMAN
MEDLEMSANSVARIG
OCH CIRKELLEDARE
UMENEJDENS SKRIVARE

UMENEJDENS SKRIVARE

Är en förening för skrivarentusiaster
oavsett förkunskaper och kunskapsnivå.
Den huvudsakliga verksamheten finns i
Umeå men föreningen är öppen för alla
som gillar att skriva oavsett var i landet
man bor. Bland annat anordnar fören-
ingen skrivarträffar, studiecirkel och ger
även ut medlemstidningen Skrivlustan
fyra gånger per år. Mer info finns på
hemsidan www.umenejdensskrivare.se.
Det går även att skicka frågor till
umenejdensskrivare@gmail.com.

Tävlingsregler: En vinnare får två bil-
jetter till Uma Obscura som gäller för
7-8 oktober. Biljetten innebär inte en
garanterad ingång till enskilda pro-
grampunkter utan gäller på samma
sätt som ordinarie festivalpass i mån
av plats. Priset kan inte bytas in mot
pengar. När du skickar in ditt bidrag
godkänner du att din text publiceras
i Kulturvinkeln, Skrivlustan samt digi-
tala versioner och upplagor av dessa.
Redaktionen utser vinnaren och
beslutet går ej att överklaga. Om du
är under 18 behövs målsmans god-
kännande för deltagande i tävlingen.

UMA OBSCURA

Datum: 6-9 oktober
Plats: Umeå Folkets Hus (främst)
Genre: Alternativkultur
Huvudakter: Ras Bolding (dk), Dud
Muurmand (dk), The Red Carpet Show
och mycket mer
Varför man ska besöka Uma Obscura:
För att uppleva en kulturfestival med
nya och gamla, spännande och levande
subkulturer, en festival som är en slags
verklighetsbubbla där det alternativa
blir norm för en helg.

FOTO: BERNT LUNDQVIST

Regnigt men glatt på Backenfestivalen

Det blev en regnig Backenfestival men inga sura miner syntes för det. Vi ringde upp Johan Wallén, ordförande för Gatans Folk som är huvudarrangör för festivalen, för att höra hur helgen gått.

Hur var årets festival?

– Rätt blött och regnigt men mysigt, och ytterligare ett trappsteg ur arrangörshänseende. Det var en festival

som var mycket mer välarrangerad än tidigare festivaler.

Vilken var höjdpunkten, tycker du?

– Alla artister som ställde upp och barnen som besökte festivalen var en höjdpunkt och att det överhuvudtaget var folk trots att det regnade var en höjdpunkt.

Hur ser drömmen ut inför framtiden?

– Som att vi har en plattform att stå på, vi har ju skapat själva formen för

Backenfestivalen så som vi vill ha den och nu kan vi börja göra den mer och mer professionell.

Varför ska man besöka Backenfestivalen tycker du?

– För att uppleva något genuint och någonting där det inte finns tvång och måsten utan bara massor av kärlek och fri vilja. Det är som något lidelsefullt fast härligare och mysigare.

ELIN LARSSON

Olika perspektiv på Umeå

Kulturverket i Umeå har arbetat med ett projekt som heter Gatsmart, där ungdomar och unga vuxna med funktionsnedsättning fick berätta om sitt Umeå genom konstnärliga uttryck. Projektet kulminerade under sommaren i en utställning och konsert där deltagarnas alster visades. Inne på kulturhuset Väven kunde besökarna prova på dataspelen ”Vaniljresan” och ”Själskristallerna”, där spelkaraktärerna och en del av bakgrunden var charmiga teckningar. Det fanns även en karta över Umeå med tips på roliga platser att besöka, samt en fotoutställning med bilder tagna av romska och rumänska barn.

Under kvällen bjöds det på konsert

med låtar skrivna och framförda av projektets deltagare, supportade av Underhållningsorkestern under ledning av kapellmästare Hans Hjortek. Många av låtarna avhandlade, Wheels-helgen till ära, bilar och gick i rockabilly-stuk, bland annat ’Dolly på Västerslätt’ som framfördes av Martin Jonsson. Andra låtar handlade om livet, som till exempel David Söderlunds blueslåt ’Hit o Dit o Push’. Tyvärr blev det lite smolk i glädjebägaren när en av artisterna ramlade på väg ner från scenen och fick hämtas med ambulans, men förutom detta var det en trevlig kväll där konserten bjöd på inblickar i låtskrivarnas liv och glädjeämnen.

SANDRA MATTSSON

FOTO: HANNA RINDESKOG

Med ny blick på studenter

Om du har bott i Umeå någon längre tid och själv inte är inne i den akademiska svängen, då känner du nog igen dig: sommaren är över och lugnet försvinner. Plötsligt är de här igen. Högljudda och respektlösa invaderar de stan. Flyttbilar överallt, alla mackar som hyr ut släpvagnar blir överfulla av alla släp som hyrs där och lämnas här efter flytten. Men kanske du inte märker av detta, eftersom du inte bor på de studenttäta områdena? Nej, du kommer inte undan ändå. Veckorna runt terminsstarten får du vänta dig att stöta på mottagningsaktiviteter (även kallat nollning) på stan: pinsamma dansuppvisningar på torget, skattjakter som lokalbefolkningen dras in i och guidade turer för fyrtioalet utbölingar som får lära sig hitta till Umeås viktigaste sevärheter såsom systembolaget (på tal om systembolaget kan det vara en idé att planera era inköp några veckor i förväg).

Så tänkte i alla fall jag fram till för ett par år sedan, då jag själv blev student, komplett med en märkespydd overall och allt. Nu när jag sett båda sidorna av det vilda studentlivet kan jag berätta för er varför dessa studentaktiviteter är viktiga, och det kan jag göra med endast ett ord (även om jag ska utveckla mitt resonemang med några till): skyddsnät.

Tänk dig att du är 18-19 år gammal, har bott hemma hos familjen hela livet, kanske aldrig varit norr om Upp-

FOTO: CC BY 2.0. <https://commons.wikimedia.org/wiki/index.php?curid=583001>

sala tidigare, och vips har du flyttat till en okänd stad långt bort utan några kopplingar till staden och du förväntas klara dig själv som en vuxen människa. Du kanske inte ens har tid att vänja dig vid att betala räkningar, boka tvättstuga och källsortera innan studierna börjar. Nu träffar du andra personer som är i samma situation, samma ålder och har samma intressen – och som är lika vilsna och ensamma som du. De är de enda personer du har tillräckligt mycket att göra med för att lära dig namnen på. Situationen bjuder på goda möjligheter att skapa vänskaper, men kanske är du lite blyg eller återhållsam? Det är där mottagningen kommer in i bilden.

Under mottagningen tvingas de nya studenterna lära känna varandra genom att lösa olika uppgifter med varierande grad av pinsamhet tillsammans (just den här pinsamheten har en viktig uppgift: när de andra har sett dig sjunga karaoke riktigt dåligt känns det inte lika farligt att be dem om hjälp med saker). Om jag hade gått med i en kärleksfull kult, inbillar jag mig att det hade känts likadant som mottagningsveckorna. Varje vaken minut under dessa första veckor i en ny stad erbjuds studenterna någon aktivitet och de uppmuntras aktivt att delta i allting. När ingen aktivitet sker finns kontakt ändå, på sociala medier och via sms. Ingen behöver vara ensam under tiden som man lär känna sitt nya liv som universitetsstuderande om man inte vill.

En av de viktigaste indikationerna på mental och känslomässig hälsa är att man har folk i sin närhet som man litar på och kan ta hjälp av. I en i övrigt stressfylld situation där hela livet har ändrats i ett slag, och där prestationskraven i studierna inte längre endast påverkar dina betyg utan på ett påtagligt sätt kan avgöra om du har pengar eller inte, där betyder ditt sociala skyddsnät allt. Så nästa gång en student kommer fram till dig på stan under mottagningen och ber dig att ta en bild på deras mänskliga pyramid, kom ihåg att det är för en bra sak.

SANDRA MATTSSON

Top Cats

FOTO: BERNT LUNDQVIST

Familjeskoj!

Dans på torget och SM-mästare på scenen
när sommaren i city inleddes

Premiärdagen för Umeå Live inleddes med ett eftermiddagsprogram på Renmarkstorget. Iranska föreningen och Eritreanska föreningen var på plats med tält och Iranska föreningen bjöd även på uppträdanden med afghansk dans. Först ut var tjejerna Hania och Maryam som halvvägs in i dansen fick sällskap av en liten gästdansare, som vi tyvärr inte fick namnet på, men som hänförde alla i publiken.

Medeltidsföreningen Uma var på plats och visade lite praktisk historia i form av en riddarkamp, där rustningsklädda kämpar gjorde upp inför hejande publik. De hade även med sig utrustning till utlåning så att hugade besökare fick möjlighet att prova på, något som några modiga personer i blandade åldrar också utnyttjade.

Därefter spelade discjockeyn Eric Bygdemark elektronisk musik, följt av Skellefteåbandet Not an excuse

som bjöd på medryckande alternativ rock. Därefter intog åtta tjejer från Balettakademien torget när de visade jazzdans. Slutligen klev Vi heter ja!, SM-mästare i gatumusik, upp på scenen, innan festen flyttade ner till kajen, där huvudnamnet Top Cats levererade.

SANDRA MATTSSON

FOTO: JERRY PORSEBJER

FOTO: ELIN LARSSON

Det går som på räls

Inlandsbanefestivalens grundare om musiken och fotbollen

Inlandsbanefestivalen är just nu inne på sina sista dagar och för grundaren Johan Piribauer är det fullt upp. När vi pratade med honom var han däremot just hemkommen från en annan spelning i Abisko.

– Det har varit en hård helg, det var lite långt att köra, ungefär 50 mil enkel väg. Men, det var kul. Lite sömn och långt att köra, men det gick bra att spela.

Även om han alltid varit musikintresserad var det först vid 17-årsåldern som han började spela.

– Jag har alltid känt att jag varit musikalisk och haft ett musikintresse men jag började inte spela förrän jag var 17. Jag och några kompisar på gymnasiet bildade ett punkband som hette CP Borrmaskinen. Vi hade jättemycket scenshower, det var lite avantgard, mycket shower och mycket psykedeliskt. Vi var ganska omtalade, även ute i landet hade de hört talas om oss. Vi var lite som ett kultband, berättar Johan.

Efter detta var han med i några olika

hårdrocksband innan han, 1995, började spela själv då han släppte sin första skiva. 1998 startade sen en annan epok, nämligen Gruvtolvan som efter detta blivit synonymt med Johan Piribauer.

– Det blev som ett kompband och namnet togs 1998 av det gänget jag hade då och sen har det som alltid blivit att mitt kompband heter Gruvtolvan. Det har kommit och gått folk hela tiden och det har inte heller varit så stenhårt att det måste vara exakt samma folk på varje spelning. Om jag spelar nere i södra Sverige är det ju kanske enklare att ta folk därifrån som komp istället för att jag tar med hela bandet här uppifrån och åker ner. Men så fort jag har band brukar vi kalla oss för Johan Piribauer och Gruvtolvan.

Skivorna har han däremot, med ett undantag, alltid släppt under eget namn.

– Gruvtolvan har varit namnet på kompbandet och har hela tiden bytt

medlemmar men själva skivorna släpper jag i eget namn. En skiva heter Johan Piribauer och Gruvtolvan, men det är enda gången.

Lätt att komma på melodier

Även om han inte började spela förrän han var 17 har musikintresset alltid funnits där inom honom.

– Jag drömde redan när jag var barn om att släppa skivor och gjorde till och med teckningar när jag var 6, 7 år eller så, och då var det att jag och mina kompisar hade bildat ett band och släppt skivor och så tecknade jag skivomslagen och hade låttitlar och så där. Jag hade nån låt som hette Fjällräven, kommer jag ihåg. Det var bara nån sån här fantasilåt som jag hade nynnlat ihop för mig själv. Jag började göra egna låtar när jag var kring 5 år.

Han berättar att han aldrig gjorde några inspelningar av melodierna men att han kunde börja nynna på melodier redan i tidig ålder. När han sedan

var kring 13 år och de fick en elorgel i hemmet kunde han börja skriva låtar på riktigt.

– Jag gjorde dem och spelade dem på orgeln. Ibland hade jag text till men för det mesta var det musik. Det var ju ganska töntiga låtar men några låtar har jag väl återanvänt vissa grejer från i det jag har gjort nu de senaste åren, det fanns i alla fall nån slags grundidé som fanns kvar. Så att skriva låtar har alltid funnits inom mig, de ploppar upp hela tiden, själva melodin – texter får man sätta sig ner och fundera lite på – men melodier, det kan jag gå härifrån och ringa upp igen om en halvtimme och så har jag en låt klar om jag vill. Det kommer hela tiden. Det är nästan så att man måste stoppa flödet och stänga av.

Han berättar att han ibland när han är ute och promenerar kan komma på en melodi och då är det bråttom att få den dokumenterad, där har mobilen blivit ett bra verktyg.

– Då kan man filma sig själv när man sjunger. Förut hade man inte mobil så då fick man köra som en galning hem för att hinna spela in den på en kassett så att den inte skulle försvinna. Det är massor med låtar som har försvunnit ur huvudet för alltid för att man hinner glömma bort dem innan man kommer hem och kan spela in dem. En del har med sig band, det var standard förut att en del köpte såna här små bandspelare som man hade med sig, men jag hade aldrig det tyvärr. Men nu går det ju som sagt med mobilen också. Att sjunga nån trudelutt och sen har man det kvar. Om man har tillräckligt med minne förstås. Jag ringde till min son nån sån gång när mobilen var full. Det var nån låt från den senaste skivan och då ringde jag till honom och sa ”spela in det här”.

Vad säger din son om det, när du ringer och vill bli inspelad?

– Han tycker det är lite kult att ha kvar första originalet. Det vet jag

han tyckte var kul, att han har kvar originalinspelningen på den där låten när skivan släpptes. Jag har väl ett gäng kassetband med gamla låtar som man skulle göra nånting av en vacker dag.

En av de melodier som legat länge och väntat är melodin ”Rälsbussen” från den senaste skivan.

– Den trudelutten är helt gjord på den där elorgeln vi hade hemma när jag var liten.

Har du kvar elorgeln?

– Jo, den står kvar i ett förråd men jag vet inte om den funkar för den har stått i ett kallförråd där det varit 30 grader kallt ibland. Men den där trudelutten har jag alltid kommit ihåg hur den gick för den satte sig i huvudet. Jag hade något slags komp därifrån, så grundidén till den här låten skrev jag när jag var 13 men det tog tills nu då jag plockade fram den igen. Man minns de där låtarna som var bra och som höll. Som man tycker att det fanns något i och det finns väl fler låtar jag gjorde som jag funderar på om jag ska återanvända, berättar han.

Med låttexterna är det däremot klurigare än att de kommer av sig själv.

– Det kräver lite mer, man får sätta sig ner och tänka, dels gäller det ju att hitta ett ämne. Det svåraste är när man inte vet vad låten ska handla om men ofta kommer man på nån slags refräng eller hook och då vet man att det är det här det ska handla om, refrängen ska låta så där och med de orden, och då kan man bygga upp en story kring de orden. Det är oftast så låtarna kommer till, att refränggrejen ligger rätt i munnen och sen bygger man hela handlingen kring det. Men med Rälsbussen var det svårt att börja skriva text eftersom jag hade gjort den instrumental. Det kändes som att det var lite löjligt, jag försökte skriva en

text men det kändes bara som att ”nä, den här ska inte ha någon text”.

Bangar inget – utom covers

Vilken genre man ska placera Johan i är inte självklart och själv är han inte heller säker.

– Jag tycker det är jättesvårt men jag brukar säga att jag spelar folkrock. Förut sa jag progg men det är så snävt, det blir så mycket fördomar kring progg och rock är ett så vitt begrepp. Folkrock är ganska bra. Singer-songwriter är ett annat alternativ, men det är lite för mycket rock i det jag gör för att det ska vara singer-songwriter. Så folkrock tycker jag är det som är närmast. Det är både visa och folkmusik och rock i samma paket på nåt sätt. Sen tangerar det väl även hårdrock ibland. I utlandet finns det ett begrepp som heter folk, det innefattar allt som är folkmusik, traditionell folkmusik, singer-songwriter och folkrock. Det är som allt i ett. Bob Dylan är folk och vissa band, som Jethro Tull och mer rockiga grejer är också folk. Samtidigt kan det vara fiolnissel, eller vanligt spelmanslag. Men vi har som inte det begreppet i Sverige. Här ska vi splitta upp allt mellan folkmusik och singersongwriter och visor och folkrock. Det hade varit kul om det begreppet kommit till Sverige eller till norden. Framförallt handlar det om att allt är tillåtet.

Han berättar om hur han på Spotify själv har låtar som spänner mellan helt improviserad jazz som man inte vet var de ska ta vägen till rena hårdrockslåtar.

– Just det här att allting kan hända, jag bangar inte för något genremässigt, jag skulle spelat rap också, det är inga problem alls. Nu är jag inte nån bra rappare men jag tror jag skulle kunna fixa nånting som skulle vara hyfsat i alla fall. Om man fick göra det på sitt eget sätt. Jag spelade ju punk och hårdrock när jag var yngre och då var det mer genuina grejer men det har väl följt med och slagits ihop till en mix idag. Jag tror att man kan se att de låtar jag skrivit tidigare har ett släktskap med det jag gör idag också. Jag är inte en sån där som har hoppat från genre till genre direkt utan jag har ett sätt att skriva låtar, det brukar folk säga till mig också, att man hör att det är jag som har skrivit låten. Jag har ett visst sätt att skriva låtar på. Men vad det är, det

FOTO: ELIN LARSSON

vet inte jag. Jag skriver hellre i moll än i dur, det är ett kännetecken.

Något Johan däremot inte ställer upp på är att spela covers, det var ett ställningstagande han tog tidigt i karriären.

– Det var när jag just skulle släppa min första skiva, då ringde de och ville att jag skulle komma och spela på hotellet i Slagnäs, det skulle vara jättebra betalt. ”Ja, vad trevligt”, sa jag, ”jo jag håller ju på med en ny skiva så det passar ju bra.” ”Men tror du att du kan repa in några 70- och 60-talshits?”, ungefär. ”Jaaha”, sa jag. ”Nä, men då får det väl vara.” Det var som ett vägsål där, man vet aldrig, om jag hade tagit den där spelningen och repat in en massa örhängen, då kanske ingen sen hade betalt mig för att spela egen musik och då hade jag tappat intresset för att göra egen musik. Man vet aldrig hur man hade reagerat på det där att oj, jag kunde få en massa pengar på det där och då kan jag försörja mig på det och folk uppskattar det alltid. De dansar och hoppar och sjunger med. Jag vet inte hur det fungerar, jag känner ju många som spelar covers men sen dess har jag varit stenhård på det och kommer vara stenhård på det. Jag kände att det skulle förstöra min känsla inför min egen musik.

Han menar att det är viktigt att vara ärlig inför sig själv.

– Jag gillar ju det jag skriver, jag tycker om mina låtar. Jag kan vara down inför en spelning men när jag står och sjunger mina låtar blir jag på

gott humör för att jag känner att jag kan stå för dem. Det är så pass ärligt. Om nån sen tycker att det är skit, ja men det är väl bara att man inte är kompatibel med den personen. Det jag har att säga säger väl inte den personen någonting. Det är inte mer med det men jag tror att de som tycker om mig märker att det är ärligt, rakt av. Jag försöker inte vara någon annan artist eller vara som någon annan artist, det är inte intressant. Det gäller att vara ärlig mot sig själv.

Det är mycket han vill uttrycka i sin musik både om sig själv som person och livet och bilden av Norrland.

– Det är väl känslor som man har inom sig. Det är mycket kring det liv man levtt och det liv man lever uppe i Lappland. Sen det egna livet på något sätt, att skriva om sig själv. Vad man har uppe i huvudet, vad man känner och upplever, vad man ser runt omkring sig. Det är alltid någon sorts subjektiv bedömning på något sätt. Sen är det naturligtvis även musik som jag lyssnat på tidigare i livet som har givit input. Är det någon styrka jag har så är det att jag lyssnar på så otroligt mycket skilda grejer.

Han berättar att han som barn lyssnade mycket på svensktoppen såsom Sven-Ingvars och Gunnar Viklund.

– Sen fanns det en countrysångare som heter Jim Reeves som jag lyssnar på. Och sen började jag lyssna på Eurovision Song Contest. När jag var runt 20 lyssnade jag på ren hårdrock, då lyssnade jag på det hårdaste som fanns.

” Jag är inte en sån där som har hoppat från genre till genre direkt utan jag har ett sätt att skriva låtar, det brukar folk säga till mig också, att man hör att det är jag som har skrivit låten. Jag har ett visst sätt att skriva låtar på. Men vad det är, det vet inte jag.

Även lite brittpop, så det är ganska spretigt. Det är mycket 70-talsinfluen-ser i alla fall. Många tror att jag lyssnar på svensk progg och Nationalteatern och Hoola Bandoola och Mikael Wiehe och sånt där. Men det gör jag inte. Jag har lyssnat på utländsk musik mest. Den svenska musik jag lyssnar på är svensktoppen.

Sport som avkoppling

Förutom musik är sporten ett stort intresse för Johan som själv tävlar i både längdåkning, orientering, löpning och förutom det även tränar friidrott. På hans register står förutom fem Vasalopp, fem Lidingölopp och ett Stockholm Marathon även sju deltaganden i O-Ringens femdagars orientering.

– Sen är jag en fotbollsnörd men det är inte för att spela utan för att se landslagsfotboll. Jag tycker bäst om sådana här obskyra matcher som Uzbekistan mot Afghanistan. Jag ser aldrig Barcelona till exempel, det är bara massa ihopköpta lag, det är bara pengar. Men här är det liksom landets ära på något sätt så det är mycket mer äkta. Jag tycker det är kul med de här små nationerna som överraskar mot de stora. Fotbolls-VM är det största som finns men jag tycker även om att se sådana här, jamen asiatiska mästerskapen och afrikanska mästerskapen och sådana här udda turneringar. Men att se en VM-final, det är det största man kan se och det roligaste är att då spelar det ingen roll hur gammal man blir, så länge man är klar i knoppen.

ANEKDOTEN: MED ELORGELN SOM KOMP BAND

”Det här var ju en sån här gammal elorgel som hade nån slags självgående komp som man kunde sätta igång. Det fanns olika typer av komp: bossa nova, rock, swing, jazz eller vals så kunde man få ett komp. En del dansbandstrubadurer kan ju sätta igång ett komp på en keyboard som bara går så kan de sitta och sjunga lite och så gör de lite enkelt spel till det. Och det här var då två halva oktavers komp så det blev som att jag hade mitt lilla band som kompade när jag gjorde mina låtar, så det var ju långt ifrån rock och folkrock.”

ANEKDOTEN: HAR DU INGEN CREEDENCE?!

”Jag har spelat på de mest fruktansvärda ställen. Ibland har det varit massor av ’Creedence-monster’ och då har man ibland drivit med dem och sagt att ’Ja, men då ska vi spela en Creedence-låt som jag skrivit tillsammans med John Fogerty’ och så har jag kört en egen låt i alla fall. Men ja, man får väl hitta på ett sätt att hantera det. Det är lättare när man har ett band med sig, är man ensam, jag tror aldrig jag skulle utsätta mig för nåt sånt, inte i onödan. Att ställa mig på en pub inför en massa fulla människor där de förväntar sig att man ska spela covers. Man känner ju av den där situationen man vet vad man har att förvänta sig, det är hemskt.”

Favoritlaget är Holland och har varit det tillräckligt länge för att även ha letat sig in i musiken.

– När jag var barn förlorade Holland två VM-finaler med minsta möjliga marginal och då tyckte jag så synd om dem så då har jag hållit på dem sen dess. Sen tycker jag att de spelar fantastisk fotboll för det mesta. Jag har till och med en textrad i en av mina låtar att ”jag vill se Holland bli världsmästare innan jag dör.” Det är ett livsmål. De var ju i final igen, 2010, och så förlorade de i en jättetät match mot Spanien. Jag var och spelade på en festival i Norge och var på ett hotell och bröt ihop totalt och grät. Det var så nära att man skulle få uppleva det där. Nu vet jag inte, man har inga garantier för någonting, om man får leva eller om det går att arrangera något fotbolls-VM överhuvudtaget om det blir krig i världen. Tänk om man kunde spela fotboll om det istället för att kriga och folk kunde glädjas. Jag menar, Syrien har det ju gått jättebra för i VM-kvalet, de har chans att komma till Ryssland när det är VM nästa gång, 2018. Det är alltid extra kul när det går bra för länder som har det tuftet politiskt eller jobbigt på andra sätt. Jag håller ofta på fattiga länder mot de här största i Europa, förutom mot Holland! Ja, det är mitt nördintresse kan man säga, där jag kan koppla bort. Musiken blir också ett intresse men det är även mitt jobb. När jag ska koppla av på fritiden, då är det landslagsfotboll och gärna obskyr landslagsfotboll, även om det är kul att se Brasilien också för all del.

Under sommaren är det dock turnerande som gäller. Dels med Inlandsbanefestivalen som han beskriver som en ambulerande turné där artisterna åker med tåget till olika stationer där de sen stannar över en kväll för att tillsam-

mans med lokala artister som sluter upp spela under en helkväll. Förutom denna turné arrangerar han genom föreningen Inlandskult även under hela sommaren underhållning för tåg-resenärerna som reser med Inlandsbanan till Arvidsjaur och Moskosel, något han gjort sen 20 år tillbaka.

– Inlandsbanan trafikerar ju juni-augusti och då kör de ett tåg i var-dera riktning mellan Östersund och Gällivare och då gör tågen uppehåll i Arvidsjaur och Moskosel så att folk går ur och det är även folk från orten som är på stationen och då har vi konserter där. Jag spelar själv där och ibland har jag folk som jag anlitat som står och har konserter där. Vi försöker bjuda på lite underhållning varje dag då tåget kommer.

Under Inlandsbanefestivalen blir arrangemangen däremot större.

JOHAN PIRIBAUER

Ålder: 53

Kommer från: Arvidsjaur

Gör: Musiker och grundare av Inlandsbanefestivalen, en ambulerande festival längs med Inlandsbanan. Han arrangerar även "Musik vid Inlandsbanan" tillsammans med Kulturföreningen Inlandskult. **Förtroendeposter:** Sitter med i styrelsen för Riksförbundet Visan i Sverige.

Intressen utöver musiken: Sport, framförallt skidor, löpning och orientering som han själv tävlar i. Är även fotbollsnörd men det är mer av tittarintresse.

Idrottstävlingar han deltagit i: Vasaloppet 5 gånger, Lidingöloppet 5 gånger, O-ringen – femdagars orientering 7 gånger och sprungit Stockholm Marathon en gång.

Politik: Han har även suttit som kommunpolitiker för Miljöpartiet och i regionstyrelsen i Norrbotten.

– Ja, de här stationsspelningarna är mer bara att man går dit och slänger upp ett trubadur-set när tåget kommer, men under Inlandsbanefestivalen försöker vi ha en helkväll med konfencier och ett program där både de som är med i turnén och kanske lokala förmågor kan uppträda tillsammans. Det blir ett möte mellan människor.

Och just det där mötet mellan människor tycker Johan är bland det bästa med musiken.

– Jag har ju turnerat en del i utlandet och det vill jag väl fortsätta med, att utbyta spelningar med andra länder, det är alltid roligt. Förutom Norden så har jag bland annat varit på Färöarna, i Tyskland, Österrike, Australien, Nya Zeeland och Singapore.

Han berättar att han då sjunger på svenska medan han pratar på engelska eller tyska mellan låtarna och han tycker att mottagandet han fått varit bra.

– Framförallt om jag haft med mig duktiga musiker som kunnat förgylla, för bra musik kan ju stå för sig själv. Det vet man ju själv om man lyssnar på andra som spelar. Om det kommer hit en grupp från Moldavien skulle man ändå kunna uppskatta det även om man inte förstod ett ord av vad de sa. Framförallt om de berättade lite vad låten handlade om så att man kan känna in vad det rör sig om. På Färöarna har jag varit och spelat tre gånger, jag har många goda vänner och kontakter där. Det är det bästa med musiken, alla de vännerna man får runt om. Jag har fått många vänner, både genom att man ha turnerat och att man då också träffat vänners vänner. Så är det ju med alla intressen man har, om man håller på med idrott till exempel, man träffar ju vänner på vägen. Just musiken gör ju att man träffar både andra musiker och arrangörer men även journalister, jag har många vänner jag lärt känna genom att jag gjort intervjuer. Bland annat en i Narvik, jag skulle in på redaktionen och lämna en skiva och sen blev vi vänner för livet. Jag får inte några jättegager men ofta får man ju i alla fall så att resan täcks och man får bo och äta och man får se världen och massa platser och träffa människor och det är en fantastisk löneförmån, alla dessa människor man träffar, avslutar Johan.

ELIN LARSSON

Ska man fånga allt?

*En pokémonspelare vaken
han blev lite fuktig om baken.
När i båt han stack ut
gav han upp ett gällt tjut
när istället han fångade Kraken.*

De av er som är i kontakt med omvärlden kan möjligen ha hört talas om Pokémon Go. Denna app är anledningen till att mängden motion i världen ökat med ungefär 9000 procent denna sommar jämfört med alla andra somrar någonsin. Den är också orsaken till att du nu på en del platser ser stora ansamlingar av personer med blicken klistrad vid telefonen, om du inte själv spelar vill säga. Då ser du nog inte så mycket alls runt omkring dig.

*En jämtlänning fastna’ i rävsax
när hon letade efter en Snorlax.
När det visa’ sig att
det var visst en Zubat
kan du tänka dig sånt antiklimax?*

I media har det under sommaren stått en hel del om app-relaterade incidenter, både bra och dåliga sådana. Man har kunnat läsa om olämpliga platser för Pokémon-figurerna att gömma sig på, som lockar spelarna att gå dit de kanske inte borde, däribland minfält, begravningsplatser och privata bostäder. En del oschyssta typer har dessutom insett att om man placerar ut en grej som ska locka till sig monstren så får man även dit monsterjägarna. Berättelserna handlar främst om rånare som lockar till sig sina offer, men det finns även farhågor om att andra kategorier av ljusskygga handlingar kan utföras efter att först ha lurat dit spelare.

*På Pokémonjakt efter Ekans
jag följde ett spår som gick nånstans.
I en mörk stadsterräng
stod det plötsligt ett gäng
och mot dem hade Pokébollen noll chans.*

För de allra flesta spelare, som undviker farliga platser och kommer ihåg att titta sig omkring tillräckligt ofta för att inte bli påkörd eller ramla från en klippa, är

FOTO: JONAS TOFTEMYR

nog den största faran att bli alldeles för inne i spelet. Det är uppbyggt på ett sätt som tilltalar oss psykologiskt så att vi vill fortsätta spela hela tiden, trots att det egentligen inte finns någon vinst i det. I viss utsträckning kan det vara bra om spelet skapar ändrade vanor så att man exempelvis går till och från jobbet, men när spelet går ut över arbetet, studierna eller livet i övrigt så har det gått för långt.

*En långtradarchaffis i Hjo
hon trodde hon hittat en Mew.
Så hon for med sin last
leta’ runt utan rast
tills hon hamna’ i Glemmingebro.*

Ju längre in i spelet man kommer, desto svårare är det att gå vidare utan att köpa saker. Eftersom man då har lagt ned åtskilliga timmar på att ta sig dit man är, kan det nog vara ganska lätt att ta beslutet att även investera pengar för att inte ansträngningen ska ha varit förgäves.

*Ligist-Pär med vapenattrappen
fann tjusning i monster-lineupen.
Ha en hobby är bra.
Det blir rån varje da’
för att skaffa sig guldmynt i appen.*

Det finns så klart de som tjänar på Pokémon-hypen. I tidningar har man kunnat läsa om företagsamma personer som erbjuder sig att spela åt andra mot betalning, och de företag som haft turen att ligga vid ett så kallat Pokéstop kan dra nytta av spelarna som potentiella nya kunder. Något som är både fint och roligt är att det finns ett hem för övergivna hundar, som lyckats få både hjälp och pengar. De hyr nämligen ut hundarna till Pokémon Go-spelare

som skäms över att de spelar Pokémon, så att de kan använda hunden som en socialt accepterad ursäkt till att promenera fram och tillbaka.

*Vad pinsamt, sa Ahmed från Lund,
att gå här, och varje sekund
titta ner på min skärm
som jag gömt i min ärm,
så jag låtsas jag rastar en hund.*

Även för en del spelare kan Pokémon Go vara konstruktivt. Förutom en anledning att gå ut och röra på sig, kan appen även skapa incitament för att träffa andra spelare i verkliga livet, till exempel om man vill samarbeta kring att ta över ett gym.

*En asocial men nybliven
ung spelare snabbbar på kliven
till ett Pokéstopskomplex
för att jämföra dex
och de fångade söta små livet.*

Men det finns även en baksida med att vara social på appen. Minst ett förhållande har kraschat på grund av att ena partnern fångade en Pokémon vid exets hus, och det har hänt att folk för att jävlas har lånat en annan spelares telefon och kastat bort värdefulla monster.

*A Pokémon player named Sandy
thought her Dragonite was mighty dandy.
’Til her brother one day
in his brother-like way
thought she’d much rather have dragon candy.*

Är det någonting som appen har lyckats med bättre än alla friluftsguider och orienteringsklubbar, så är det att få ut folk till nya platser. Tack vare detta hittade Pokémon Go-spelare i USA en död på en ganska avskild plats, där det sällan är någon som befinner sig. Det finns ju alltid två sidor av ett mynt och om ena sidan är att spelare kan råka hamna på farliga platser, är den andra sidan att det nu är större sannolikhet att det finns vittnen på dessa platser.

D’ARTAGNAN

FOTO: MARLENE HOLMGREN

Sommarens somrig aste sommarteater

Det är något magiskt med att åka ut till Holmön, som om vågorna vore helande sköljs stressen av en på färjan över till ön och när man väl kommer fram är det bara att njuta av dagen och livet. Därför är det skönt att sommar-teatern på Holmön en gång om året ger oss ett tillfälle och en anledning att besöka skärgårdsön.

Årets föreställning "Salta vindar – Ett familjedrama på Holmön om kärlek och affärer" är, på samma sätt som fjolårets föreställning, en blandning

mellan öns verkliga historia och fiktionen och det verkar som att teatergruppen i detta har hittat ett vinnande koncept. Trevligare sommar-teater får man nämligen leta efter, här finns allt man önskar av en sommarföreställning: småtrevlig förväxlingskomedi utan att för den delen gå över gränsen, lokal historia och en teatergrupp som blir bättre och bättre för varje gång man ser dem. Det är en varm och familjär föreställning och bättre kan det inte bli en dag som denna.

I årets föreställning är det de två skådespelarna, tillika regissörerna, Erik Lindström och Tarja Lindkvist som lyser starkast, men de ackompanjeras fint av sina medspelare och det finns något speciellt i att ha möjlighet att följa en teatergrupp och år för år se den utvecklas på både individuell och kollektiv nivå. Så nästa gång ni får chansen, ta den!

ELIN LARSSON

Kändisar borta och hemma

Under sommaren har Jani Perkiö varit i Stockholm för att ha semester och gå på Gröna Lund, men självklart passade han också på att träffa kändisar.

– Jag träffade David Coverdale från Whitesnake utanför Grand Hotel innan spelningen och fick en autograf men ingen bild. Sen träffade jag också fotbollsspelare från Leicester City, bland annat Danny Drinkwater, berättar Jani.

Även på hemmaplan i Umeå har Jani träffat kändisar, bland annat Wiktorija, som var med på Melodifestivalen 2016 med låten Save Me.

– Jag träffade Wiktorija på flyget, jag

visste i förväg att hon skulle vara där. Det var kul att träffa henne, men vi pratade inte så mycket.

Umeås meste autografjägare har redan hunnit träffa väldigt många kändisar och det händer att han träffar någon flera gånger.

– Jag har träffat Thomas di Leva förut så nu när han var i Umeå för att vara med i Diggiloo träffades vi igen. Han visste att jag skulle komma och kände igen mig och sa hej.

Efter en väldigt intensiv sommar kan man behöva lite vila. Just nu ser det ut som att det kan bli ganska lugnt på kändisfronten ett tag för Jani.

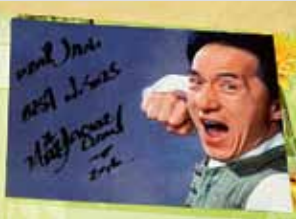
– Jag brukar planera att träffa kändisar 2-3 veckor i förväg men just nu har jag inga träffar planerade, berättar Jani.

Trots att Jani har träffat så många kändisar finns det fortfarande några han inte hunnit med. Bland drömkändisarna finns prins Carl Philip, prinsessan Sofia och drottning Silvia.

– Men det är svårt att träffa kungafamiljen eftersom de har vakter och avspärrningar.

Med det önskar vi Jani lycka till och hoppas att han snart får chansen att träffa fler ur kungafamiljen!

SANDRA MATTSSON

Stoppa pressarna!

Efter att vi pratat med Jani hör han av sig och berättar att han fått ett brev från Jackie Chan.

– Så himla kull! Äntligen fick jag hans autograf och så fick jag en personlig hälsning på mitt kort, berättar en nöjd Jani.

Så kan det vara. Jag vill gärna tänka och hoppas att om jag så här på kulturvinklad krönikeplats lika tvärsäkert skulle utbrista "Umeå är ingen sommarstad" skulle något hända som gav upphov till motsvarande grad av haktappning och ögonuppspärrning. Men det är ju så. Umeå ÄR ingen

Umeå är ingen sommarstad - eller?

I Umeå sommaren 1996 fällde jag en kommentar som min vän Staffan gapskrattat åt i 20 år nu, och som vi båda lär fortsätta skrocka åt till död-dagar.

Platsen var Storgatan i höjd med nuvarande Wayne's coffee, och den för undertecknad högst oväntade åsynen av ett gammalt amerikanskt vrålåk fick mig att utbrista "Inte ofta man ser såna. Umeå är ju inte nån raggarstad". Knappt hade den famösa repliken lämnat min mun förrän ljudrummet fylldes av ett dovt mullrande tor-dön. Längs Storgatan och förbi våra uppspärrade ögon och tappade hakor passerade säkert minst hundra liknande dollargrin i majestätisk karavan. "Umeå är inte vad, sa du?" skrockade en med kingsize-vargflin utrustad Staf-fan, medan han kämpade för att hålla tillbaka en dånande skrattparoxysm.

Så kan det vara. Jag vill gärna tänka och hoppas att om jag så här på kulturvinklad krönikeplats lika tvärsäkert skulle utbrista "Umeå är ingen sommarstad" skulle något hända som gav upphov till motsvarande grad av haktappning och ögonuppspärrning. Men det är ju så. Umeå ÄR ingen

sommarstad. Nu beror det förstås på vad man menar med sommarstad. Jag vill – om vi för enkelhetens skull be-gränsar oss till att bedöma björkstaden utifrån kulturarrangemangsfrekven-sen under juni, juli och augusti – hävda att så är fallet, samt att staden, trots idoga försök att bevisa motsatsen, varit så till och från i decennier. OK, visst beror det på hur man definie-rar "kulturarrangemang". Att dylika definitioner i litet väl många resone-mang plägar ges en musikrelaterad slagsida är odiskutabelt och långtifrån rättvist med tanke på att det vid en närmare betraktelse varje sommar brukar finnas såväl sommarteatrar som konstevenemang och annat att yvas över. Förvisso. Sen kan man också diskutera om sommaren är en tid som ska ägnas åt kultur. Hängmattor, bad-stränder och stugrelaterade projekt då? Men det är en annan diskussion. Till syvende och sist är det svårt att förneka att sommaren är den föredetta kulturhuvudstadens årstidsmässiga sorgebarn, vilket måhända samman-hänger med att en svindlande stor del av stadens studentikosa population lämnar kommungränsen i sluttentans

och Brännbollsyrens efterdyningar i början av juni för att återkomma lagom till de gula och röda lövens och insparkarnas tid tre månader senare.

Jaha, men hur ser det ut i andra kommuner då? Är det så mycket bättre? Tja. Åtminstone på festival-fronten händer det litet mer. Skellefteå har sedan länge den officiellt påbjudna stadsfesten i månadsskiftet juni-juli och den minst lika etablerade indie-tillställningen Trästock några veckor senare. Luleå har efter några bedröv-liga år med öltälts-och-karuselljippot Luleåkalaset en hyfsad stadsfest i Hamnfestivalen samt ljuvliga alter-nativfestivalen Musikens makt i augusti. Storsjöyran, Kirunafestivalen och Piteå Dansar och ler är välkända stadsfester med stark lokal förankring, och Kalottjazz & Blues i gränsstäderna Haparanda-Torneå är en synnerligen pigg, mer nischad festivaltrojtjänare som snart går in på sitt 35:e år och i år vidgat sitt musikaliska spektrum till att också omfatta en rejäl dos världsmusik. Men Umeå då? Visst har här gjorts för-sök. Hur var det nu, försökte inte Umeå liksom Piteå Dansar och ler där litet grann på 90-talet? Nja. Vi glömmer

FOTO: SANDRA MATTESSON

” Nu skriver vi 2016 och i baksmällan från Kulturhuvudstadsåret har Umeå så vitt jag kan se inget större eller mer nytänkande festivalarrangemang eller dylikt som kan skapa vågsvall, istället guppar umeåkultursommaren fram som en förnöjsam kork på små vågor

det. Men Täfteåfestivalen ska vi inte glömma. Förträffliga Täfteåfestivalen som under sina 11 verksamhetsår växte till en tämligen etablerad historia, det närmaste Umeå kom indieinstitutionen Trästock, med lillkusinen Gravmarksfestivalen som pigg uppstickare. Då. Nu är bägge dessa fina utkantsarr sen ett par år begravda, med föga hopp om återuppståndelse. Så nalkades Kulturhuvudstadsåret och då skulle minsann Umeå snajda till det där stora, på samma gång hipa och inbjudande sommararret för att en gång för alla täppa till käften på gnällspikarna. U x U. Här pratades i euforiska ang-

licismer om open source och crowd-funding. Kreddiga megastjärnor som Patti Smith och Björk skulle bogsera hela härligheten publikt och stans egna, väldiga resurser inom punk, hiphop, indiepop med mera tas till vara maximalt. Delaktighet var ordet. Kanske kunde 20 000 biljetter säljas. Nu blev det inte riktigt så, men U x U känns fortfarande på många sätt som en imponerande tillställning, rätt tänkt och programmessigt högkvalitativt. Synd bara att hela klabbet sjönk ihop som en sufflé efter en svidande konkurs i början av förra året.

Nu skriver vi 2016 och i baksmällan från Kulturhuvudstadsåret har Umeå så vitt jag kan se inget större eller mer nytänkande festivalarrangemang eller dylikt som kan skapa vågsvall, istället guppar umeåkultursommaren fram som en förnöjsam kork på små vågor av sommarjazz/rock/blues på Guitars, Umeå Live och enstaka mer långväga gästspelare som Maiden Norway eller Doug Seegers. Och visst, här finns småskaliga mysigheter som Backen-festivalen, denna ”picknick som spårar ur”. I mångas ögon, mina inräknat, är måhända sådant att föredra framför de mer förutsägbara öltältsbalunserna.

I en klass för sig är onekligen Holmön med Sea Jazz, sommartheater och inte minst den fantastiska Visfestivalen som jag recenserar i detta nummer av Kulturvinkeln. Sen kan det ju diskuteras om man ska se Holmön som en del av sommarstaden Umeå. Men

okej då, det ligger ju i Umeå kommun. Så ja, där har vi något som litet grann kan matcha Kalottjazzen och liknande fina nischfestivaler.

Men räcker det? Nja. Nä. Nog skulle det, vid sidan av alla hedervärda mindre evenemang, inte sällan i utkanten av det som kan kallas Umeå, behövas ett arr som satte ribban publikt och som var programmessigt högkvalitativt. Som Trästock, Musikens Makt eller Urkult. Som, liksom vårens och höstens mer anmärkningsvärda arr – Littfest, House of Metal, MADE, Umeå Open, Uma Obscura eller Jazzfestivalen gjorde Umeå värt en resa, även på sommaren.

Ska det vara stört omöjligt att få till något dylikt? Som inte bara blir ett minnesvärt fyrverkeri utan kan bestå och utvecklas? Ska vi fortsätta hoppas på U x U? Eller ska vi resignera och inse att det även framgent är hösten, vintern och våren som gäller i Umeå, fortsätta prioritera hängmattor, bad-sjöar och stugaktiviteter framför kultur och urbana nöjen och låta sommar-umeå guppa fram på små kulturvågor? Jag vet inte.

Men, i hopp om att bli motsagd, överbevisad, få veta att jag missförstått, förenklat eller missat något, eller varit på tok för snäv i min definition av kultur, sommar eller något helt annat fastslår jag 2016, med kaxigheten hos mitt två decennier yngre jag: Umeå är ingen sommarstad. Your call.

ANDERS LUNDKVIST

Umeå är en sommarstad!

Umeå är en sommarstad! Hur kan jag säga så, jo därför att det har VK skrivit i sin tidning som är den mest ansedda och äldsta tidning vi har i Umeå och det de skriver brukar ofta vara rätt och riktigt. Detta skrevs för ett par år sedan i samband med att Kulturnatta genomfördes och reportern hade gått runt i Umeå och upptäckt mycket musik, teater, arrangemang av olika slag i centrumkärnan. Mycket folk vistades i centrum och det hände saker på platser som normalt brukade vara ganska folktomma. Tillika var vädret helt på besökarnas sida så resultatet blev helt fantastiskt. Kunde man uppleva den dagen fler gånger under en sommar, eller varför inte varje fredag och lördag under våra sommarmånader, så kunde vi absolut vara med och tävla om den bästa sommarstaden i Sverige.

Det ansikte som staden hade visat upp ett antal år tidigare var ingen trevlig syn med sommarstängda caféer och restauranger och i princip inga arrang-

emang. Stadskärnan var ganska skräpig och det fanns väldigt få uteserveringar. Dessutom kändes det då som att alla umebor flydde ut till sina stugor under sommaren och att det var väldigt tomt i stadskärnan.

Nu tycker jag att man inte bara ska bedöma om Umeå är en sommarstad eller ej utifrån de festivaler och arrangemang som sker utan också utifrån antalet uteserveringar, folk i rörelse – gärna med olika nationaliteter – matställen, parker, stråk att röra sig på och inte minst atmosfären i staden. Kanske kan man också benämna det ”vårdskap”, det vill säga hur mötet sker mellan de människor som rör sig i staden.

Vi har väldigt många arrangemang som sker på sommaren. Umeå Live har tagit över rollen efter Kulturnatta och Sommaren i City och har i år tagit steget vidare uppåt med mycket bra artister. Vi har mycket som händer efter älvs-kanten med bland annat musik på båtarna och bryggdansen med

mera. Det har också blivit väldigt populärt att hänga i våra parker och inte minst i Broparken där man kan köpa mat, leka med barnen, hoppa på studsmattor och så vidare.

Vi ser också att antalet besökare till Umeå ökar och det beror på att många upplever att Umeå är en trevlig stad att vistas i med ett bra utbud av caféer, restauranger och inte minst butiker. Brännbolls- och efterföljande festival har utvecklats fantastiskt bra och är väl idag den festival vi kan skryta med och där vi kan se internationella stjärnor. Jag hoppas att de bara är i början av sin resa.

Det är ändå betraktaren som sitter på svaret om Umeå är en sommarstad eller inte. Men för mig är Umeå en mycket bra sommarstad och tills VK skriver något annat är det så.

THOMAS NILSSON

VISIT UMEÅ

Att vara handikappad

Det talas mycket numera om dolda och osynliga handikapp, såväl fysiska som sociala och psykiska och generellt sett så är väl det bra. Frågan är däremot om det faktiskt är det eller om det förvärrar situationen. För inte så länge sedan läste jag en ledare om hur vi som svenskar behövde gå i framkant och normalisera vårt beteende gentemot människor med vad som kallas sociala fobier, att vi borde se det instabila psykets svackor som en förkylning och vara mer öppna för de svårigheter det medför att lida av exempelvis depression.

Vid första anblick ser det ut som ett vettigt förslag men om man tittar närmare på det börjar man se fogarna där det slarvigt skarvats och lappats och när man börjar titta på vad det egentligen betyder blir man till slut förvånad, det blev åtminstone jag. Till att börja med ser jag inget som helst behov av en normalisering då ett handikapp, om än avvikande från norm, inte är “onormalt” i den mån man dagligen använder ordet, sedan fastnar jag på termen “Social fobi” då en fobi är en oförklarlig och ogrundad rädsla som kan innebära allt från ett obehag till förlamande rädsla och ångest. Det är med andra ord en extremt bred och i just det här fallet felaktig beskrivning åtminstone enligt min uppfattning. Att normalisera attityden gentemot detta handikapp skulle i mina ögon vara att förringa vad det innebär, sätta en bekväm etikett på det och arkivera det bland allt annat som man egentligen inte vill tänka på. I det området har vi också benämningen ”psykiskt

skör” vilket i mina ögon, rakt upp och ned, är en förolämpning då en person som trots de svårigheter den timida beskrivningen döljer lyckats få sig en utbildning och eventuellt ha skaffat sig ett jobb ofta är starkare än många av de så kallat friska. Av intresse i debatten är också något som alltid fascinerat mig, nämligen att trots att det inom vården talas om att “patienten är experten på sin egen sjukdom eller sitt handikapp” så är det så kallat friska människor som bestämmer hur sjuk, trasig eller handikappad någon är. Gemene man avgör om jag som reumatiker med utslitna knän och konstant smärta är frisk nog att jobba, sjuk nog att förtidspensioneras eller berättigad någon hjälp eller ens hänsyn. Det går att argumentera att dessa beslut tas inom vården men av egen erfarenhet, och timmar av berättelser från andra, så är det i slutet alltid en fullt frisk tjänsteman, utan medicinsk utbildning, på Försäkringskassan som tar beslutet baserat på något som står på ett papper. Nu ska nämnas innan jag går vidare

att det här inte är en uppmaning att alla ska tycka synd om människor med handikapp, synliga, dolda eller osynliga, det är ofta det mest förolämpande du kan göra. Det här är en uppmaning till medvetenhet och medkännande, hänsyn och insikt. Även om en person skadats så kraftigt att den rent fysiskt bara är en halv människa så är den fortfarande en hel person. Fortsättningen här blir något mer personlig då jag tänkte att jag skulle försöka beskriva lite hur det är att leva med vissa handikapp, och det går bara att beskriva sin egen uppfattning och världsbild. Jag har däremot fått höra att jag målar en mycket talande bild när jag beskriver saker så jag tänkte ge mig på ett försök. Att vakna på morgonen, speciellt en måndag, är ofta drygt, helgen hänger kvar som antingen ett minne eller ett spöke i bakhuvudet och den där känslan av att vilja ligga kvar en stund extra som man fått göra i två dagar är nästan överväldigande. Ta nu och tänk er att varje morgon är en måndag, det är dessutom just den måndag då alla deadlines har sitt slut och du är inte klar med dina arbetsuppgifter. Det är den måndag då du måste umgås med människor som du inte känner, har något gemensamt med eller gillar ens lite, det är dessutom en måndag då du av någon anledning funnit det passande att festa hela söndagen före så att hjärnan simmar av den där diffusa ångestkänslan som du inte kan sätta fingret på då du vet att du inte har några minnesluckor eller gjort något dumt dagen före. Det är varje dag för någon med en mild

är aldrig bekvämt

depression och som kanske är aningen folkskygg. Bussen är full av människor som luktar för starkt, står för nära, pratar för högt och på för många språk. Det ligger något hotfullt över sättet alla tittar på dig men inte lika hotfullt som de som inte tittar, de planerar säkert något och du bara vet att det involverar dig och det är inget positivt. Du kan nästan höra i surret från fläktarna som bara sprider luft som är för varm och torr och får hela huden att krypa, hur de planerar saker, fast du hör det inte på riktigt för att du vet att de bara tänker dessa saker och att tro att man hör folks tankar är bara galet eller hur? Det är bara tre hållplatser kvar nu, det vore inte så farligt att gå den extra biten men vad skulle de säga bakom din rygg om du kliver av bara tre hållplatser från destinationen. Så kan det vara att åka buss till jobbet om man är folkskygg. Jag kan inte ens börja tänka mig hur det är att åka buss med ett fysiskt handikapp som kräver en rullstol, suckarna från människor som är på väg till jobbet och irriteras av att busschauffören måste stanna, kliva ut ur sitt bås, fälla ut rampen och hjälpa en ombord. Höra folk muttra sina funderingar om varför ”såna där inte åker färdtjänst, det är ju ändå våra skattepengar de åker för” då många verkar jämställa rullstolsburen med döv. Med lite tur så har man en assistent som löser rampen och sånt men då får man istället se i ögonvrån de ”förstående” blickarna över ens huvud som om man vore en belastning för den som valt att jobba som personlig assistent.

” Det ligger något hotfullt över sättet alla tittar på dig men inte lika hotfullt som de som inte tittar, de planerar säkert något och du bara vet att det involverar dig och det är inget positivt.

Själv är jag måltavla för liknande blickar med min krycka och de automatiska funderingarna på vad kletigt jag gjort för att behöva den, plus att jag ju inte är handikappad på riktigt då jag ju kan gå med krycka, apropå måltavla så hör det snarare till vanligheterna än undantagen att ouppfostrade små glin får för sig att försöka sparka eller rycka undan den och även vuxna när de druckit för den delen. När man väl kommer hem efter en arbetsdag har man, om man har tur, tillräckligt med ork för att ägna lite tid åt sina vänner eller en hobby men i mitt eget fall är jag ofta så slut att jag sjunker ihop i soffan tills det är dags att sova. De gångerna är det bara att hoppas att värken inte slår till och håller en vaken tills det bara är ren utmattning som stänger ned hjärnan. För oavsett hur slö jag blir av medicinen jag måste ta så är sömn, riktigt återställande ordentlig sömn, en bristvara. För någon med en hyperaktiv hjärna på grund av en eller annan diagnos eller handikapp är till och med något så enkelt som att somna en utma-

ning. I mitt eget fall, då hjärnan ofta är hyperaktiv just för att kroppen inte är det, brukar jag beskriva ett försök att somna som att ta en kudde och ett täcke och gå in och lägga sig mitt på bordet i ett konferensrum där ett möte med extremt hetsiga diskussioner pågår. – Sömn är en bristvara. Vad vill jag ha sagt med allt detta då? Ja, först och främst att de flesta handikappade, hur man än definierar det, inte vill ha ditt medlidande utan din förståelse och i viss mån hänsyn. En handikappad person som behöver din hjälp kommer oftast att be om den så daltande är inte heller efterfrågat. Det är inte bekvämt att vara handikappad, det tog mig flera år att faktiskt acceptera att jag definitionsmässigt är det, och det ska inte vara bekvämt för friska människor heller. Jag förfasas över att det är fullt friska människor som bestämmer vad saker ska kallas och hittar på termer som funktionsvarierad, handikapabel och rullstolsburen. Fråga en före detta dansare i rullstol om de är buren eller bunden. Det är därför jag gärna kallar mig krympling, för att det inte ska vara bekvämt för friska människor att sätta en etikett på handikappade och sedan lämna det vid det. Det finns inga godhetspoäng att vinna. Var uppmärksam, omtänksam, medveten om din omgivning och ge oss ett handtag när vi behöver det. Det är åtminstone allt jag begär och jag misstänker att jag får medhåll.

RONNIE BERG
FOLKSKYGG OCH DEPRIMERAD KRYMPLING
MED KRYCKA OCH SKÄGG

En av mina drömbilar fångades från den rätta vinkeln. Chevrolet Two-Ten från 1956.

Buick Roadmaster från 1947. Över två ton tung järnsläde fylld av konst av krom och vinkeljärn.

Fantastiska bilar rullade fram i skvittret. Forden från 1939 väckte lusten hos mig att fylla på mitt garage ytterligare.

FOTO: WILMA HALLBJÖRK

Motorkulturen firades på Wheels

Regn vilken website man än kikade på. Typiskt då det skulle vara Wheels motorfest och mina första semesterdagar tog sin början. Fredag och mina första timmar av semestern började med lätt stress då jag hade en vigsel timmen efter att jag slutat för dagen. Detta är inte helt ovanligt för min del då jag ofta tar på mig mer än jag borde. I alla fall var första timmen av semestern en vacker vigsel invid havets kant nere i Holmsund. Den amerikanska Victory Police-motorcykeln jag sedan skulle ställa ut på stadsfesten var med. Från kavaj till skinnstall och timmen senare utställning på Umeås torg. Semestern hade börjat. Som vanligt då Wheels Nationals Norr närmar sig skruvas och putsas det i alla vänners garage. Jag är glad att jag har tagit paus från allt vad amerikanska bilar och arrangerande av utställningar heter. Nu kunde jag istället i lugn och ro njuta av allt som rullade in i stan och på våra gator, samt andra arrangörers utställningar. Då jag numera åker hoj är det sällan heller några problem att ta sig fram längre. Som nämnts ovan hade det hela veckan varnats för det oväder som skulle dra in under helgen. Lördagsmorgonen kom och med den inget regn från ovan. Men att himlen var grå varnade i alla fall för att något kunde vara på gång. Jag, 6000 andra besökare och cirka 1000 bilar rullade in på Norrlands största bilträff, Wheels Nationals Norrs träffområde under förmiddagen. Antalet besökare var, med tanke på vädret, bra. Men det kunde varit det dubbla som det varit tidigare år. Antalet bilar var också något sämre men ändå klart godkänt. Mycket annat fanns också att

se då man även visade lastbilar, bussar, moped, motorcyklar – ja allt som pyser, brummar och luktar olja. Tillsammans med Wilma Hallbjörk, en lovande ung fotograf, vandrade jag rad för rad och samtidigt som jag försökte ta in allt som fanns på området, försökte Wilma fånga det på bild. Nackdelen med sådana här träffar är att det finns så mycket att se att man inte ser något alls. Då är Wilma och hennes kamera underbara att ha som följeslagare. Hennes kamera fångar massor som jag håller på att missa och man kan kika när man kommer hem och se det som ögat missade när man var på plats. Jag skriver hellre och hinner sällan, eller aldrig, få fram kameran eller hitta inställningarna på den. Oftast blir mina bilder därför motiv av bilar fångade bakifrån. På långt avstånd. Ibland så långt att man aldrig ens hann få med märket. En mycket trevlig vandring, tills regnet kom och himlen öppnade sig som vi befarat. Men på träffområdet hann vi ändå med att se en hel del och kände oss nöjda, varför vi tog oss en sväng in i utställningslokalerna. Där var det torrare och även fullt av buskul för såväl gammal som ung. Här fanns nämligen Sveriges längsta uppblåsbara hinderbana som är hela 136 meter lång.

Wheels cruising

Umeå stad är under ständig förbättring och det byggs överallt och gator och parkeringar stängs som aldrig förr. Detta ställde självklart till det för alla som nu rullade in i stan och ville rymmas på de gator och parkeringar som fortfarande var farbara. Många svor och domderade över hur svårt det var att köra nere

på stan, och jag håller med dem. Men samtidigt, en stad som Umeå som växer så det knakar måste även förändras. Och såklart förhoppningsvis till det bättre. Motorkulturen har sedan länge i det närmaste känts bortglömd vilket jag och andra snart hoppas ska få en ny vändning. För den är som staden, hela tiden en växande kultur och nöje för såväl ung som gammal och har heller inga etniska gränser. Den ”äger” som mina yngre barn skulle sagt. Jag tror på Umeå och motorkulturen trots Wheels-helgens svåra framkomlighet. På stan trotsade många regnet. Uppehåll till en början vilket gladde många förväntansfulla kommuninvånare, tillresta och turister. Stan fylldes på, dock ej så mycket som det hade varit om solen skinit. Kvällen blev inte så lång för oss. Kameralinsen blev blöt hela tiden och mitt blöta papper fick bokstäverna att simma tillsammans. Det började påminna mer om en konstnärligt målad tavla med vattenfärg än en artikel om motorkulturen i Umeå. Med det lätt fuktiga bileventet bakom mig är Dubai Motorfestival, DMF, senare i år nu också inbokat. Wheels mot DMF, jag gissar att det kommer finnas skillnader på både fordon och klass. Vilket för den delen inte säger att vi i Umeå har låg klass. Däremot vet jag att Dubai levererar bilar i miljonklasser vi tyvärr aldrig får se i Sverige. En sak som jag absolut inte kommer sakna från Sverige då jag är där, är regnet. För där lovar man 30-40 grader varmt och att solen skiner till muller och krom och guldpläterade fordon varje år. Cruise on!

MIKAEL "BIG PAPA" BERGSTRÖM

BLOGGAR ÄVEN PÅ BIGPAPA.SE

Dopplereffekten, ljudbangar och universums utvidgning

Du känner nog igen situationen: du är ute och går, när du plötsligt hör en gäll siren någonstans i fjärran. Som den ansvarstagande samhällsmedborgare du är står du beredd att hålla åt sidan för att inte stå i vägen för uttryckningen, men då hör du att ambulansen är på väg bort från dig trots att du ännu inte ser fordonet. Hur visste du det? Sirenens ton ändrades! Visst är det konstigt att ambulanser, brandbilar och polisbilar alltid vet precis när de passerar dig, och passar på att ändra sitt ljud vid den tidpunkten? Nja, riktigt så går det inte till. Tillåt mig att presentera Dopplereffekten! Först måste du veta lite om hur ljud fungerar. Det som dina öron uppfattar som ljud är en slags vågrörelse i

luften är som mest förtätad. Men för att förstå hur Dopplereffekten blir till räcker det att tänka på våglängden som avståndet mellan två ljudvågstoppar. Från uttryckningsfordonets perspektiv har sirenen alltid samma våglängd. Från högtalaren skickas ljudet ut i ljudets hastighet – ungefär 1200 km/h då ljudet färdas i luft – i alla riktningar. Om både du och ambulansen är stilla, eller rör er lika fort åt samma håll, kommer du att höra sirenen i rätt ton. Du kommer nämligen att uppfatta att lika många toppar per sekund når dina öron, som högtalaren hade uppfattat om den hade öron. Om ambulansen istället rör sig mot dig kommer den till viss del hinna ikapp ljudet, så att topparna i ljudvågen är lite närmre varandra än

snabbt som flygplanet så att det bildas en tryckvåg. När ljudet från detta når marken låter det som en explosion, och ljudet har även en viss tonförskjutning på grund av Dopplereffekten. Ni som läst rubriken kanske funderar på vad allt detta har med ”universums utvidgning” att göra. Jo, det är så, att om man förstår Dopplereffekten kan man kanske även lättare förstå varför vi tror att universum utvidgas: på 1800-talet kom man fram till att de flesta stjärnor ser rödare ut än vad de hade gjort om färgen bara berott på stjärnans temperatur och kemiska sammansättning. Precis som ljudets våglängd påverkar vilken ton vi hör, avgör ljusets våglängd vilken färg vi ser. Blått ljus har till exempel kortare våglängd än vad bland annat rött ljus har. Om stjärnorna skulle röra sig bort från oss, så att ljusets våglängd dras ut på liknande sätt som ljudet gör i Dopplereffekten, kunde vi därför förvänta oss att ljusets färg skulle ändras lite grann åt det rödare hållet. Det är precis det vi ser hos de flesta stjärnor och detta fenomen kallas rödförskjutning. När det gäller stjärnor kan skiftningen dock inte helt förklaras av deras egen hastighet. Visst är det så att stjärnor och galaxer rör sig väldigt fort jämfört med till exempel människor och även ambulanser och överljudsplan. Jämfört med ljusets hastighet är de dock väldigt sävliga och har svårt att hinna ikapp ljusvågens toppar i någon större utsträckning. Dessutom är det mer rödförskjutning hos mer avlägsna galaxer; de kan till och med vara så förskjutna att det motsvarar att galaxerna rör sig snabbare än ljusets hastighet! Men det kan de naturligtvis inte göra. Istället är den allmänna meningen att det beror på att självaste rymden utvidgas. Bazinga!

TEXT & ILLUSTRATION: SANDRA MATSSON

Lisa Rydberg

Echoes and Rhymes

Jack Vreeswijk och Love Tholin

FOTO: THOMAS NERT

Visfestivalen - en riktig höjdare

Stämningsfullt, kul och överraskande på Holmön

Det är så jag skäms. Trots mitt påstådda kulturintresse har jag aldrig lyckats pallra mig iväg till Holmöns Visfestival. Fast jag bodde i Umeå fram till 2009 och har besökt den gamla hemstaden varenda sommar sedan dess. Nej, här finns inga ursäkter. Denna pinsamt stora bildningslucka måste fyllas igen omgående!

Sagt och gjort, på lördag 30 juli vid lunchtid anländer jag och fotografen Thomas till Byvikens hamn och hakar genast på det lämmeltåg som styr kosan mot Holmögården, den mysiga västerbottensgård där visbalunsen äger rum. Ett av dessa grönskade vardagsrum där även en stor folkansamling

snabbt får karaktären av gemytlig familjesammankomst.

Först ut av lördagens artister är lokala visveteranen Lena Sparr Öberg som tillsammans med pianisten Siv-Marie Nyman sätter stämningen direkt medelst en bukett ljuvliga sånger av alltför tidigt bortgångna Barbro Hörberg. Här besjungs med lätt melankoli och livsklok humor den av medelålderns trötthet och besvikelser sargade kärleken, liksom behovet av att få gråta även långt upp i åren. "Örat" är en underfundig hyllning till detta sällsynt mångsidiga organ, och "November min vän" en vacker tribut till den mest föraktade av månader,

i vars trygga mörker vi kan vila och samla kraft för att orka med resten av året. Strålande.

Nya bekantskaper

Gits Gåva, det pris till minne av sångerskan Git Magnusson som festivalen sedan 2003 delar ut till framstående kvinnliga musikerbetare, tillföll i år suveräna festivaljudteknikern Marita Jonsson Mätlik. Ett förträffligt val. Att lyfta fram en kvinna i en viktig (men än så länge onödigt grabbdominerad) yrkeskategori, utan vilken kulturens storfräsare skulle stå sig synnerligen slätt, är inget annat än lysande!

Göteborgsbaserade Cats and dino-

saurs är en synnerligen uppfriskande ny bekantskap med hälsosam effekt på publikens adrenalinnivåer. Iförda snajdiga retroutstyrsrar och muntert lindy hop-skuttandes kombinerar kvartetten nostalgiskt gammeljazz-sväng på ståbas, fiol, vibrafon och gitarr med sylvasst samtida betraktelser kring brännheta ämnen såsom utmattningssymptom och nödvändig arbetstidsförkortning, flyktinkatastrofer och skadliga maskulinitetsnormer. Skatteflyktingars försumbara lidande avhandlas med dräpande ironi och de ljusskygga element som i den digitala anonymitetens dunkel spyr ur sig hatiska tirader på diverse kommentarsfält får sig en välförtjänt rallarsving i "I nättrollets sal", komplett med snygga Grieg-referenser och allt. Swing på barrikaderna!

Gruppen konstaterar att det är en fröjd att spela på en festival där även ett tämligen okänt band tidigt på dagen kan nå en stor publik. Och visst är det så. Här finns inga fjantiga uppdelningar i stjärnor och nykomlingar, gamla och unga, bara ett spelglatt flöde av ögon- och öronöppnande möten. Dessutom skadar det ju inte ur publiknärvarohänseende att vi råkar befinna oss på en ö minst en halvtimmes båtresa från fastlandet och utan en skriande mängd

konkurrerande kulturevenemang eller andra frestelser.

Och apropå publiknärvaro talar siffrorna sitt frejdiga språk. 950 betalande, och med tillskott av oss i tredje statsmakten, festivalcrew och artister, diverse plankare och andra gratislirare klockar festivalen ledigt in minst tusen närvarande. Vilket i runda slängar motsvarar 17 gånger Holmöns ordinarie befolkning på ungefär 60 själar. Wow!

För den tusenhövdade skarans välbefinnande ansvarar i vanlig ordning poeten Solja Krapu, som i egenskap av konferencier drar rejäla strån till trivselstacken med sina högeligen inspirerande utläggningar om Pokémonhysteri, läskedryckernas mystiska tillsatser och andra tillvarons gåtor, uppmanar oss att applådera eftersom det både befrämjar blodcirkulationen och skrämmer bort myggen, och när andan faller på river hon av några av sina egna alster, däribland poetiska kioskvältaren "Det började så oskyldigt med diskbänken". Har ni hört den så skrockar ni säkert belåtet nu, om inte hoppas jag ni får chansen nån gång.

Vuxet fullblodsproffs

Att som visartist ha en förälder som egenhändigt ritat om stora delar av

den svenska viskartan är ju långt ifrån oproblematiskt, och utan att ha järnkoll på Jack Vreeswijks karriär anar jag att den lindrigt sagt mytomspunne farsgubbens slagskugga oftare varit en förbannelse än en välsignelse. Vid fyllda 52 känns det dock som att Jack landat, att han utan att utplåna sin egen identitet kan kombinera egen produktion med förvaltande av den faderliga låtskatten. Karl n är helt enkelt ett fullblodsproffs, en lysande sångare och estradör med avspänt självironisk pondus, fint uppbackad av enastående gitarristen Love Tholin. Denna gång har han helt lagt de egna låtarna åt sidan till förmån för en viss, host, "gammal släkting". Glädjande nog förskonas vi från de mest söndertraggade "Hönan Agda/Brevet från Kolonien/Fredrik Åkare och Cecilia Lind"-numren till förmån för mer undanskymda pärlor, inklusive Cornelis inte alltför omtalade version av "Me and Bobby McGee", "Jag och Bosse Lidén" och en synnerligen lyrisk vaggvisa "som farsan skrev till mig när jag föddes". Inte många andra som kan säga så minsann. Vid sidan av den gamle släktingens alster bjuds vi även på ett annorlunda stycke av en annan gravt ikonisk gestalt, Evert Taubes "Sjuttonde balladen" från 1924. Denna

svavelosande uppgörelse med allsköns brackor och hycklare som en gång fick den unge garagerockfantasten Jack att inse att Evert inte bara sjöng om blommor och kvistar i Roslagens famn utan faktiskt även rockade.

Utanför boxen

Låt oss slå fast det här och nu: Genrefixering är kreativitetsdödande trams. Därför är det bara att applådera att festivalen vågar tänka utanför den mest inkrökt visboxen. Petter som uppträdde under fredagen hörde onekligen till årets mer uppseendeväckande ”utanför boxen”-bokningar och gjorde enligt vad jag kunnat utröna förträffligt ifrån sig. En genreöverskridande artist på greppavstånd från nämnda box, Lena Willemark, svarar tillsammans med Lisa Rydberg på fiol och Lisa Eriksson Långbacka på dragspel för lördagens mest magiska framträdande i min bok. En remarkabel uppvisning av jublande klangfröjder som får gåshuden att jobba för högtryck mitt i sommarvärmen. Likt tre ödesgudinnor spinner powertrion Lisa-Lena-Lisa en lika kraftfull som färgsprakande musikalisk väv där gammalt möter nytt och egna kompositioner blandas med äldre folkton. Och som det svänger! Inte sällan drabbar de rydbergska och wille-

markska fiolerna samman i vildsinta dueller mot en fond av dovt pulserande dragspelsklanger, och när Lena Willemark upphäver sin magnifika stämma blir det såväl kulningsrop och allsköns vokala åskknallar som massivt gåshudifierande sång på älvdalska, en dialekt så säregen att den av flera forskare fått status som eget språk. Jösses och jäsäckens!

Efter denna euforiska urladdning från firma Willemark & co följer en välförtjänt middagspaus, och vi beger oss med ljudligt knorrande magar till den närbelägna restaurangen. Ska jag prompt hitta ett i-landsproblem att smågnälla på under denna i övrigt enastående festival är det väl hur matsituationen hanterats. Att behöva vänta i mer än en och en halv timme på mat känns rätt visset på en festival. Ingen skugga ska falla över den hårt arbetande personalen som gjorde sitt bästa av situationen, men kanske borde restaurangen nästa år ha en bättre beredskap inför den massiva folktillströmningen, och gärna också en meny med annat än à la carte-rätter med tillhörande priser. Men nog gnällt om det.

Nämnda i-landsproblem gjorde dessvärre att jag missade nästan hela Frida Braxells konsert, men det lilla jag

hörde gav definitivt mersmak. ”Silvertejp” var en rasande skojig hyllning till denna vidunderligt omistliga produkt som mer än någon annan håller världen samman. Spelar ingen roll om det är hjärtat eller Kinesiska muren som brister, det fixar vi med silvertejp!

Ordkonstnär av rang

Echoes and rhymes heter en tämligen purfärsk stockholmstrio vars sympatiska americana-blandning av country, folkrock, bluegrass och något slags pop fångar mitt öra redan vid första banjoplinket. Den musikaliska stig de rör sig på har förvisso redan frekventerats av åtskilliga artister, med First Aid Kit i spetsen, men Echoes and rhymes har ändå tillräckligt många kvaliteter för att det ska kännas värt att fortsätta följa dem. Här finns störtskön stämsång, scenisk utstrålning (inklusive en redig dos frejdig gatumusikantenergi) liksom fint eget låtmateriel och en snygg engelskspråkig version av en av Dan Anderssons visor.

Tärnaby torde enligt all tillgänglig statistik ha fostrat fler slalomvärldsmästare per capita än de flesta platserna på denna planet, men vid sidan av alla dessa evinnerliga anjor, stigar, jensar och ingemarar har byn också – inser jag nu – frambragt en ordkonst-

när av rang som, ifall kultur värderades en bråkdelen så högt som sport, också borde få en bygata uppdöpt efter sig någon gång. Den numera i Malmö bosatte Tobias Erehed, som skuttar mellan estradpoet-, ståuppkomiker- och vissångarboxarna lika galant som gamla skolkamraten Anja Pärson parerar slalomportar, är helt enkelt ett lakoniskt humorunikum som med filbunksaktigt lugn lustmördar den ena stolligheten värre än den andra på denna knäppa planet. Ömsom lyriskt, ömsom hysteriskt skojigt tar han sig an teman som kärlek, integration, kommunikation och social samvaro; det sistnämnda kan i glesbygdstrakter stöta på utbudsmässiga problem som kräver tillskott av – gravt sadistiska – låtsaskompisar. Han bjuder in världen att dela våra omhuldade i-landsproblem, konstaterar att allt en dag ska bli till mull men att vi än så länge i alla fall har gratis atmosfär och gör en nedslående jämförelse mellan den egna livsbanan och Anja Pärsons dito. Medan hon kammade hem den ena prisbucklan efter den andra gick han arbetslös, tog antidepressiva och fick hemorrojder...

Härlig pessimism

Pernilla Andersson hör otvivelaktigt

till festivalens mest namnkunniga artister, men jag måste erkänna att jag fram tills rätt nyligt just inte haft någon som helst uppfattning om henne, vare sig positiv eller negativ. På senare tid har jag mer än en gång imponerats av hennes integritet och rakryggade ställningstaganden och min nyfikenhet är stor på hur hennes festivalframträdande ska bli. Mycket bra, visar det sig. Det Pernilla Andersson tillsammans med gamle parhästen, Umeå-bördige gitarristen Fredrik Rönqvist, bjuder på medan högsommardagen diskret övergår i kväll känns ytterst stämningfullt och vackert. Kanske kan det liknas vid en musikalisk road movie, en färd genom livets föränderliga landskap. Med stillsam humor, varmt allvar och stor känslighet sjunger Pernilla om kärlek, äktenskap och skilsmässa, om de stunder i livet då sorgen och glädjen först brutalt krockar för att sedan mer försiktigt tvinns samman, och i en sång erbjuder hon sin axel till de som behöver en sån att luta sig mot. Det tackar vi för.

Vad kan vara mer klockrent när vi närmar oss avslutningen på denna härliga dag än en rejäl dos uppsluppen glesbygdspessimism signerad landsbygdskusinernas auktoriserade språkrör, den snart fyra decennier gamla

kulturinstitutionen Euskefeurat? Svar: Intet! Det är fullt ös från första stund när pitesextetten genom ett tiotal drapor målar en mental kartbild av ett norrbottniskt Hotaheiti av gruvor, timmer, myrar och mygg där framtiden kommer litet senare och tungsinnet är litet tyngre än annorstädes men där ändå hoppet finns nånstans, om så bara i den trösterika insikten att alla ska vi en dag dö, men alla andra dagar ska vi det inte. Låt oss ta vara på dem! Frontmannen Ronny Eriksson ber arrangörerna hålla första färjan länge nog för ett extranummer, det givna, ofrånkomliga ”Det är hit man kommer när man kommer hem”, och konstaterar slutligen att Holmön verkligen är en plats dit man längtar när man längtar hem. Det är svårt att inte hålla med, även under den två timmar långa väntan på Byvikens färjeläge när musiken och applåderna tystnat, solen gått ned, vindarna lagt sig till ro och fältet lämnats fritt för de blodtörstiga västerbottenska myggen att festa loss på oss trötta festivalbesökare. Det bjuder vi på. För visfestivalen är en riktig höjddare och jag inser lätt skamsen vad jag gått miste om i typ två decennier. Men det ska det bli ändring på från och med nu. På återseende nästa sommar, Holmön.

ANDERS LUNDKVIST

Cats and dinosaurs

Tobias Erehed

Lena Willemark och Lisa Eriksson Långbacka

Pernilla Andersson

FOTO: THOMAS IVERT

En cynisk sandlåda

Det finns en anledning till att jag under en längre period i rätt stor utsträckning låtit bli att skriva om politik i mina krönikor, anledningen skulle kanske förvåna många men så här ligger det i alla fall till – jag är less på småbarn.

Både svensk och internationell politik är just nu en sandlåda befolkad av osnutna skitungar som skulle mått bäst av att läggas över någons knä och instruerats i hur verkligheten ser ut medelst upprepad handflata. Detta gäller inte bara partierna i sig utan även deras anhängare och belackare som båda uppför sig som söndertrimmade dagisbarn på skumma experimentella droger eller gamla pilsneralkisar en söndagsmorgon.

Låt mig då lite fint måla upp en bild av hur jag ser svensk politik i nuläget.

På innergården av det funkisliknande bostadsområdet i sexigt grå betong och pittoreskt diarrebrunt tegel känt som Europa så finns en lekpark med lite klätterställningar, några gungor (Norge, Finland och Danmark) och den oundvikliga sandlådan vi känner som Sverige. Från denna sandlåda hörs konstant tjatter, skrik och vrålade prepubertala röster, som sig bör om man är smart nog att hålla sig på tillräckligt avstånd för att höra att det sägs saker men inte vad som sägs.

Låt oss då bita ihop och ta några steg närmre och verkligen överblicka vad som egentligen pågår.

I mitten av sandlådan sitter Liberalerna och Kristdemokraterna, deras mammor känner varandra väl

och de hamnar därför alltid väldigt nära varandra och de är ofta så lika att vissa undrar om brevbäraren kan vara inblandad på något vis. De sysselsätter sig med att omväxlande slå varandra med spadar eller annan tillgänglig leksak och att äta sand.

En bit bort, precis på kanten av sandlådan med ryggen mot de övriga sitter Piratpartiet på så långt avstånd som möjligt från de andra barnen och petar frenetiskt på sin Tamagochi, fast besluten att inte förknippas med något av de andra partierna. Piratpartiet försöker också fruktlöst stänga ute den gälla och nasala rösten från koftebärande Miljöpartiet som för (cirka) nittonde gången sätter igång med ett "men min mamma som läst på universiteet har faktiskt sagt..." för att sedan glida iväg på något som bara marginellt har något att göra med vad som nu än föranledde kommentaren till att börja med.

Resultatet blir i alla fall att Vänsterpartiet utan någon skönjbar anledning tar i och börjar skrika sig knallröd i ansiktet så att tårarna sprutar och verkar fast besluten att fortsätta med detta tills dess att de får som de vill, svimmar av syrebrist eller helt enkelt glömmar varför de började skrika från första början.

Någon som också skriker "utöver sig" som det heter på vissa norrländska dialekter är lilla vattenkammade Sverigedemokraterna med sina ljusbruna kortbyxor med pressveck. Sverigedemokraterna kastar också sten, sand och leksaker omkring sig i blindo och är fullt övertygad om att allt

dåligt som hänt (inklusive den gången då de kissade på sig) är någon annans fel, troligen Vänsterpartiets då alla vet att de umgås med mörka personer med svart hår och det är fel! Det har faktiskt pappa sagt!

En liten bit bort från de andra barnen, fast inte så långt bort att de är utom synhåll och därmed ute ur de andras direkta världsuppfattning, står de lite större pojkarna Socialdemokraterna och Moderaterna. De vågar inte gå bort från de andra då de (fast de aldrig skulle erkänna det) vill att småbarnen ska tycka att just de är tuffast, de vågar inte heller slåss på riktigt utan står och stöter sina cyklars framhjul mot varandra och försöker se tuffa ut. Socialdemokraterna tycker att det är fusk att Moderaterna fick sin cykel i present av pappa medan de faktiskt fick spara sin månadspeng och köpa sin själv. Att månadspengen kom från pappa den med hör ju inte hit.

Runt och runt går detta scenario och börjar om så fort det slutat och när man tar ett steg tillbaka och ser sig omkring ser man en rätt så sliten äldre dam som uppenbart är barnvakten sucka djupt och uppgivet skaka på huvudet. Vi vänder oss för att gå och uppfattar i ögonvrån hur gamla Moder Svea, när hon tror att ingen ser, smyger fram en nätt liten plunta, tar sig en hutt och sedan återgår till att uppgivet titta mot sandlådan.

RONNIE BERG

PROFESSIONELL CYNIKER

Kulturen måste våga!

En av de finare traditionerna i den västerbottniska kultursommaren är Västerbottensteaterns sommarföreställning. När Umeås kulturliv lyser med en allt mer utbredd sommartorka är det skönt att istället bege sig till Nordanå i Skellefteå för en stunds utomhusteater. För andra året i rad spelade man denna sommar Ringaren i Notre Dame och låt mig börja med att säga att det är en, på många sätt, fin föreställning. Scenen är effektiv i sin storhet, ljudet är felfritt – något som inte är självklart då det gäller utomhus-scener – och kostymerna är, åtminstone stundom, fantastiska. Lägg till detta att skådespelarna är väl samspelade och det är så pass välspekt att vore det inte för att vi känner igen teaterns ordinarie skådespelare skulle det vara svårt att, frånsett hur rollerna fördelats, skilja proffs från amatör. Också sången är, stundom överraskande, väl framförd även om jag tycker att Quasimodo sjunger lite väl vackert för att det inte ska bli ett irriterande avbrott från hans i övrigt förställda röst. Men det må vara förlåtet eftersom hans sång ju i övrigt är klanderfri och det är en märklig sak att klaga över att någon sjunger för bra.

Klanderfri var däremot inte föreställningen i sin helhet. För någonstans i föreställningens introduktion av de olika rollgrupperingarna kommer jag att tänka på ett seminarium jag var på i samband med Riksteaterns Teaterdagar i Hallunda (Stockholm) någon gång under 2000-talets början. För den som inte vet vad detta var, så var det en sorts teaterfestival för branschfolk där det bjöds på en rad nya uppsättningar från Riksteatern, varvat med en uppsjö aktuella teaterdiskussioner.

FOTO: ANDERS BJÖRKMAN

Diskussionen jag lyssnade på handlade om vem som får ta plats på scenen. En diskussion som skulle kunna sägas vara ständigt aktuell och mångdelad. Den gången utgick man från etnicitet och av någon anledning är det minnet av denna diskussion som nu poppar upp i mitt huvud då jag ser Västerbottensteaterns uppsättning av Ringaren i Notre Dame.

Det är inte svårt att sätta fingret på varför. Trots att åtminstone en av föreställningens tre rollgrupperingar borde ha ett romskt ursprung är det, med ett undantag som är lätt att räkna på ena

handens fingrar, rakt igenom etniskt svenska skådespelare på scenen, eller åtminstone skådespelare som kan passera som detta.

Föreställningen har alltså tre grupperingar: majoritetsbefolkningen – som eftersom det utspelar sig i medeltidens Paris kan antas vara vita västerlänningar, fattiga/kriminella medborgare – som även om detta inte borde vara en homogen grupp med lite god vilja kan ses som likaledes tillhörande majoritetsbefolkningen. Det ska dock sägas att det är i denna grupp

de få undantagen finns och tack vare dubbelroller återfinns även en ett fåtal av dessa skådespelare i den slutliga grupperingen, romer.

Finns ingen ursäkt

Till största del består de två sista grupperna av amatörskådespelare och jag har svårt att avgöra om det är ett faktum som utgör en legitim ursäkt eller bara gör fallet än hårdare. Även om man skulle sluta sig till det förra blir det dock inte helt legitimt. Det finns nämligen inte någon bra ursäkt att 2016 inte ha tänkt på detta och om man nu har tänkt på det, inte ha åtgärdat det. Framförallt inte då man tidigare på samma teater ägnat en hel föreställning, Warner Oland, åt att plocka fram den största pekpinne dramaturgikontoret kunde frambringa och peka på just detta fenomen i historieboken och om än inte i bokstavlig – ack så mycket mer bildlig mening – skrika ett anklagande ”RASISM!”

Uppenbarligen anser teaterledningen själva att fenomenet är ett tillräckligt stort problem för att i detta tidigare fall köra över manusförfattaren och sätta in en annan författare tillika dramaturg som man lät jobba om manuset. Varför detta skedde är med tanke på det usla resultatet svårbegripligt men den huvudsakliga förevändningen är att originalmanuset saknade teatralitet. Samtidigt säger man dock i något tystare ordalag att omarbetningen skedde i takt med att samhällsdebatten förändrades, vilket

FOTO: PATRICK DEGERMAN

inte var obetydande för processen, och att man ville prova ett nytt grepp i att undervisa sin publik.* Det där sista är aldrig bra. Att undervisa publiken är inte teaterns roll och bygger dessutom på att man underskattar sin publiks kunskap och tankeförmåga. Teatern ska utmana och väcka tankar och det gör man inte genom att övertydligt peka på ett problem tills det blir så ointressant att man som publik, trots skådespelarnas talang och tapperhet, två gånger somnar och den sista gången håller sig vaken enbart för att man hade ett tillräckligt trevligt sällskap. Jo, jag gav föreställningen tre chanser. Jag hyser en stor kärlek och förtroende för Västerbottensteatern och det är väl också därför jag blir så besviken. För

under tiden som man verkar ha ätit upp de sötaste russinen ur kakan, fermenterade man de surare som man sen serverade publiken framme på svarta tavlan. Och trots detta är det alltså just den grop man då ägnade en hel föreställning åt att peka på, som man nu själva faller i när man sätter upp Ringaren i Notre Dame. För även om man här undvikit den mest karikatyrartade sminkningen (eftersom det inte finns en sådan) är det lika illa att helt utesluta den grupp man vill porträttera eller representera. Inte blir det heller bättre av att man, förmodligen för att undvika de kontroversiella traditionella kläderna, klätt dessa skådespelare i hippieartade kläder för att, vaddå? Få in lite färg? Måhända såg inte kläderna på medeltiden ut så som vi idag tänker oss de traditionella romska kläderna, men de såg definitivt inte heller ut som 60- och 70-talets amerikanska hippievåg.

Det stormande vattenglasat

Det är förstås ett jobbigt getingbo att ge sig in på – rasismen som tema – men om man nu återkommande ändå väljer att göra det kan det ju vara en bra idé att fundera över hur man undviker de största fällorna som gillrats av det koloniala arvet och de största sceniska fallgroparna. Så att man inte i ena stunden anpassar sig så mycket att pjäsen till slut kantrar, i rädsla över något man inte ens vågar erkänna att man är rädd för, och i nästa stund drattar på rumpan i det andra diket som vore allt en ”Prästens lilla kråka-dans”.

FOTO: PATRICK DEGERMAN

FOTO: PATRICK DEGERMAN

Det är ett märkligt fenomen att föreställningar som ofta inte ens är färdigskrivna ännu, redan på förhand döms ut som hyllningar av en rasist eller rent av som i sig själv rasistiska, oftast för att vid premiären mötas av ett mäh, vad var det sånt liv om? Vad gäller Warner Oland verkar det ha varit en mer allmän samhällsdebatt som tilläts påverka slutresultatet men i färskt minne finns även Love Ersares föreställning om arkeologen Gustaf Hallström, Gustaf was here, som innan premiären eller ens manuset var färdigt skapade rubriker som ”Så vill Umeå hylla en inbiten nazist”**. Ersare verkar dock, till skillnad från Västerbottensteatern, ha valt att ta det hela med större ro och inse att bara för att Gustaf Hallström levde under en rasistisk tid och kanske till och med själv sympatiserade med ideérna gör det inte automatiskt Ersares pjäs till vare sig rasistisk eller till en hyllning. Kanske berodde detta även på att artikeln i DN mötte relativt hårt och sakligt motstånd av Sara Meidell i VK. Slutresultatet var hur som helst att Ersare i slutänden kunde presentera en väldigt bra och personlig berättarföreställning som, utan någon egentlig

förvåning, inte duckade för de jobbiga frågorna.

Naturligtvis handlar all sådan här anpassning om rädslan att sära eller att gå över gränsen mellan att gestalta och att hänfälla till att hylla, gränserna är ibland luddiga och getingboet är som sagt stort. Men få saker har blivit bra när de gjorts med rädsla. Känner man att man har för lite på fötterna, läs på, prata med dem det berör, ta med dem i processen men var samtidigt tillräckligt trygg i att den berättelse man berättar håller. Kulturen och teatern måste våga vara modig även inför de jobbiga frågorna. Annars kan det lika gärna vara.

I jämförelsen Warner Oland och Ringaren i Notre Dame ska den senare dock ges ett poäng i att man här gestaltar och visar upp rasismen istället för att peka på den. Det ger en så mycket större tyngd åt berättelsen att visa istället för att berätta att jag misstänker att det knappast är en slump att ”show don’t tell” (visa istället för att berätta) är ett begrepp inom berättandets konst. Nu är det måhända svårt att klanka ner på en klassisk berättelse på samma sätt som det gärna görs med oskrivna pjäser som håller på att ta

form så frågan är förvisso om poängen går helt och hållet till teatern eller om det snarare är Victor Hugo som förtjänar berömmet. Men teatern förvaltar åtminstone berättandet på ett bra sätt och det ska man inte ta ifrån dem.

Nog gnällt om detta kan man kanske tycka men det gör mig faktiskt ledsen och en smula förbannad att gång på gång numera bli besviken på Västerbottensteatern som jag en gång sagt ”Allt de gör blir bra” om. Jag saknar den teater jag tidigare utan att tveka satte min tillit till och vars föreställningar jag såg som ett måste under teatersäsongerna. För även om de presenterat sensationer som S.E.N.S.E är det numer snarare med ett matt ”jaja, vi får väl se vad det blir den här gången” jag går dit och det känns trist när jag vet att de kan så mycket mer.

ELIN LARSSON

* <http://vasterbottensteatern.se/warner-oland-bjurholmspojken-som-blev-hollywoodstjarna/>
<http://www.vk.se/1570796/vi-har-undersokt-och-ifragasatt-som-konstnarer-skall-gora>
 ** Magnus Alkarp, DN 7/2 2014

FOTO: HANNA RINDESKOG

Mångfald och stereotyper i film

Cecilia Gärding om etnicitet då och nu i filmvärlden

Cecilia Gärding är etnologen och statsvetaren som använder sina akademiska kunskaper tillsammans med kulturintresset för att bidra till inkludering. Bland de tidigare projekten kan nämnas boken ”Afrosvensk i det nya Sverige”, antirasistiska hiphop-operan ”Folkoperan remixed” och filmen ”Vi är som apelsiner” som alla var verk med syftet att utmana afrofobi. Cecilia berättar att ”Vi är som apelsiner” blev den första svenska långfilmen där en ung afrosvensk fick spela hjälten utan att ges en asocial bakgrundshistoria. Filmen vann senare priset ”Bästa utländska film” på LA Femme International Film Festival 2014 i Hollywood. Det senaste projektet, ”Kulturarvsagenterna”, resulterade i 25%-regeln som är Sveriges första inkluderingsmetod för etnisk mångfald anpassad för kultursektorn, men även i den populärvetenskapliga boken ”Mångfalden i det svenska filmarvet 1890-1950” som beskriver hur svenska

filmer involverat och porträtterat olika etniska grupper.

– Det tog tre år att skriva boken. Jag började 2012 och i arbetsprocessen medverkade en referensgrupp av unga kulturutövare med annan etnisk bakgrund genom projektet Kulturarvsagenterna. Det jag ville ta reda på var hur andra etniska grupper har bidragit till det svenska filmarvet, men jag insåg snart att jag även måste berätta om de nidsbilder som finns om andra etniska grupper. Vilka historier blir berättade och från vems perspektiv försöker vi se ett fenomen? Om vi alltid sätter vita personer i huvudrollen är det deras perspektiv vi ser. Om manus bara skrivs av personer med den bakgrunden cementeras det ytterligare.

I boken beskriver Cecilia den problematik hon har sett kring hur etniska minoriteter representerats i film. Bland problematiken finns bland annat rollavgränsning, vilket innebär att det

finns för få karaktärer som är något annat än etniskt svenska.

– Vårt västerländska arv gör att vi känner till västerländska hjältehistorier. Skrapar vi på ytan inser vi att dessa förknippas med vithet och har en bakgrund i majoritetsbefolkningen och den komplexa relation ett land har till sin övriga befolkning utifrån kolonialism och rasism. Från ett svenskt perspektiv speglas det i filmerna genom att få huvudroller skrivs för de med annan etnisk bakgrund. Det är ett exempel på hur rollavgränsning fungerar. I modern film idag ser vi fortfarande detta. Det ska vara en vit man som har huvudrollen, det ska vara hans behov i fokus och hans perspektiv som visas. Då reproduceras samma fenomen och det är svårt att stå utanför och göra på ett annat sätt. Hur kan vi komma ifrån det, ett första steg är att bli medveten om det.

De roller som skrivs för andra etniciteter tenderar enligt Cecilia att vara

stereotypa roller som befäster rådande fördomar.

– Det finns en massa olika stereotyper i film och när det gäller filmer som hanterar den vite mannen på okänd mark, går de flesta ut på att ”vi vita män behövs för att styra deras länder”. Hur ska den rike oljeshejken hinna styra sitt land när han har fullt upp med sitt harem? Det är en typisk stereotyp om araber. Jag hade väntat mig att det skulle finnas filmer som utmanade de stereotypa bilderna och hade mer humana bilder av andra grupper, men det jag såg var tvärtom.

Ett problem som Cecilia pekar ut är att de som bestämmer över filmers handling – manusförfattare, regissörer, finansärer med flera – väldigt sällan själva tillhör någon minoritetsgrupp men ändå har valt att skildra dessa grupper, både historiskt och i nutid.

– Filmskapare är barn av sin tid. Vi blir alla påverkade av omvärlden och måste ifrågasätta vilka förutfattade meningar vi har om andra grupper. Om det är någonting man kan inse från boken är det att filmskaparna har tagit med sig sina fördomar in i filmerna när de skriver om andra etniska grupper. Med det menar jag inte att du inte får skriva en historia om romer bara för att du inte är rom, däremot anser jag att man är mer trovärdig som filmare om man i arbetsprocessen faktiskt skapar dialog om manuset med personer med romsk bakgrund. Sedan är det ju så att många etniska minoritetsgrupper sällan skriver manus eller medverkar i svensk filmproduktion och utifrån ett rättviseperspektiv bör vi uppmuntra inkludering och representation. Vi har en bild av att alla har samma rättigheter och förutsättningar att få vara med, men det stämmer inte. Det har den här boken bidragit med att visa.

Filmens dokumentära början

Film som medium kom till Sverige 1896 och redan från början förmedlades negativa stereotyper via film, berättar Cecilia:

– Runt sekelskiftet gick Sverige från fattigt till rikt, väldigt många lämnade landet och man jagade då en nationell identitet. Man använde sig av projicering av negativa egenskaper på andra grupper. Man fick aldrig se filmer från

” När man under början av 1900-talet åkte till Afrika togs bilder av personer som levde där, men syftet var i första hand att visa djur och natur. Afrikanerna var i bakgrunden och visades som rekvisita eller tjänare, aldrig någon man förde dialog med eller ens gav repliker.

den här tiden där svenska personer hade negativa egenskaper.

De tidigaste filmerna var kortfilmer, bara någon enstaka minut lång, och handlade ofta om att visa hur det såg ut på andra platser.

– När man under början av 1900-talet åkte till Afrika togs bilder av personer som levde där, men syftet var i första hand att visa djur och natur. Afrikanerna var i bakgrunden och visades som rekvisita eller tjänare, aldrig någon man förde dialog med eller ens gav repliker. Det hände till och med att man i svenska filmer från den här tiden kunde ställa en afrikan bredvid en gorilla för att jämföra likheter! Film och fotografier var dokumentära och syftade till att bekräfta den egna överhögheten som man enligt rasbiologin hade. Det var egentligen först på 70-talet som afrikaner fick talrepliker i svensk film.

Någonting som Cecilia upptäckte var vanligt bland de filmer hon undersökte var tendensen att etniska svenskar fick roller som skulle föreställa personer av annan etnicitet, ett fenomen som kallas rasperformativitet och idag är starkt kritiserat under begrepp som ”blackface”.

– Jag hade ingen aning om att jag skulle hitta det jag gjorde. När jag började se filmerna insåg jag att cirka 95% av filmerna som handlar om etniska minoriteter inte haft personer med rätt etnicitet i huvudrollerna. Det ser vi exempelvis i filmen ”Singoalla” där den romska kvinnan spelades av en etnisk svensk kvinna. Jag kallar detta för ”romaface”, för att vi ska kunna förstå det som en rasperformativ handling.

Historien om sexualitet

Den så kallade Hays Code var en lista med moraliska regler för Hollywood-produktioner som hade starkt inflytande på filmer producerade i USA från 1934 fram till slutet av 50-talet. På listan av sådant som var förbjudet att visa fanns kärleksförhållanden mellan vita amerikaner och afroamerikaner. Som kontrast kan nämnas att skildrandet av våldtäkt i film stod på en annan lista, där filmskaparna uppmanades att behandla ämnena varsamt.

– Vad gjorde man för filmer när man inte fick visa att vita och afroamerikaner kunde vara kära? Då riktade man in sig på tjejer med både afroamerikanska och vita föräldrar istället, men det var alltid en tragisk historia. Man skapade till och med en genre som heter ”tragic mulattas” där tjejerna spelades av vita kvinnor. Konceptet gick ut på att de blev kära i vita män men sedan blev de dumpade. Eftersom jag själv har blandad bakgrund med en sydafrikansk mamma och svensk pappa, blev jag illa berörd av hur man såg på oss i filmhistorien.

Detta tabu mot kärlek mellan olika etniciteter var inte begränsat till USA utan återfinns även i svensk film.

– Undertiteln på boken hade kunnat vara ”historien om sexualitet”. Man ville använda filmen som en metod att påverka den västerländska majoritetsbefolkningen genom filmens värld: att du inte ska bli kär i någon av annan etnisk minoritetsbakgrund, det ingick i synsättet man hade på etniska minoriteter. Det var kopplat till rashygien, man skulle inte visa ”osedlighet”. I det begreppet ingick att man inte på film skulle visa en vit kvinna kyssa exempelvis en rom. Man använde filmen som ett verktyg – dock främst för att varna etniskt svenska män för andra etniska minoritetsgrupper, till exempel att svenska män inte skulle falla för romska kvinnor som framställdes som vackra och manipulativa. Man gick så långt att man gjorde detta till ett tydligt direktiv för svensk filmproduktion genom Svenska censurbyrån 1911.

Detta var under samma tidsperiod som ”degenerationsfaran” – det vill säga att det svenska folket på sikt skulle få sämre egenskaper på grund av beblandning med andra etniska grupper – blev ett allt hetare debatt-

ämne i Sverige. Diskussionen utmynade bland annat i grundandet av Statens institut för rasbiologi år 1922.

– Rasbiologiska institutet kom inte från ingenstans, det var norm då att man måste göra något åt detta som upplevdes som en samhällsfara. På grund av imperialismen och slavhandeln ansågs den vita mannen stå högst upp och då skulle hans makt tunnas ut om han hade barn med andra etniska grupper. Filmerna visade lite ”ja, du kanske blev kär i henne, men när du förstod vem hon var insåg du vilket misstag du hade gjort.” Eller så visade det sig att hon i själva verket var etniskt svensk och bara adopterad, då var det fritt fram.

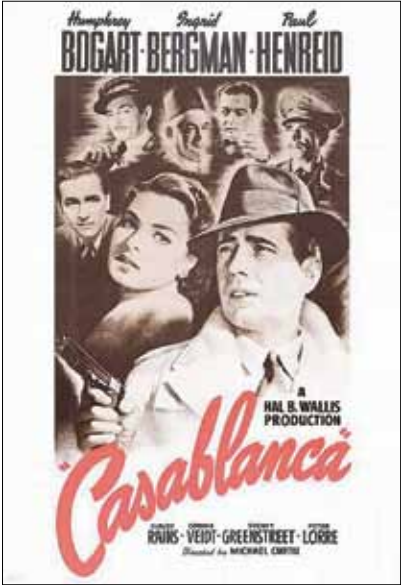
Numera finns inte längre Hays Code eller rasbiologiska institutet och en del par med blandade etnicitet visas i TV och film idag men enligt Cecilia finns fördomarna kvar.

– Man ser det här även idag. Det finns fortfarande inte en enda film där en romsk man blir kär i en vit svensk tjej och de blir lyckliga. Det saknas hundratals kärlekshistorier i den svenska filmhistorien. Vi måste få unga människor att våga göra filmer som visar kärlek mellan olika etniska bakgrunder. Problemet är dock att man måste kunna föreställa sig en situation innan man kan uppnå den. Då vi visuellt inte har matats med dessa bilder är det också svårare att ”se” dem. Filmen speglar ofta inte verkligheten utan hur makten vill att vi ska se verkligheten.

Svensk och antisemitisk film

Fördomar tenderar ofta att genomsyra ett samhälle och många av nidbilderna som visas i filmer är en reflektion av rådande åsikter och normer.

– Attityderna i filmerna avspeglar också dåtidens ställningstagande. Vi

hade poliser på 20-talet som hade åsikten att man skulle kunna skjuta romer, och politiker på 30-talet, som Karl B. Wiklund, som tyckte att samiska barn inte skulle ha varma rum utan skulle ”härdas för det hårda livet i lappmarkerna”. På många sätt handlar min bok om Sveriges problematiska relation till sin befolkning.

I kontrast till detta finns även nidbilder som skapas och förstärks med det medvetna syftet att manipulera åskådarens åsikt om en viss grupp. – Du har en bransch som ligger bakom filmerna och branschen har också åsikter, du har censurbyrån, omvärldspolitikern och filmaren. När vi sedan lägger till att man kan beställa filmer från andra länder och exportera dem öppnas en helt ny dimension av påverkan. När jag gjorde mina undersökningar såg jag att man på 30-talet producerade väldigt många antisemitiska filmer i Sverige, samti-

digt som nazisterna tog makten. 10% av all svensk film under 30-talet var antisemitisk. Varför gjorde Sverige så många antisemitiska filmer under den tid som Hitler tog över makten? Då lite forskning gjorts i ämnet tog det tid för mig att hitta svaret och mycket av researchen jag gjorde för boken kompletterade bilden.

Kort efter det att nazisterna tagit makten i Tyskland inrättades propagandaministeriet för att kontrollera vilken information som spreds. Bland ministeriets ansvarsområden fanns filmen och här kunde förklaringen finnas.

– 1935 startade Nazityskland Internationella Filmkammaren, där filmbranschens representanter från många europeiska länder ingick. Även Sverige deltog genom olika svenska filmbolag och SF:s Olof Andersson blev vice ordförande. Syftet med Internationella Filmkammaren var tvåfaldigt, först och främst uppmuntrade Goebbels som propagandaminister att Internationella Filmkammarens medlemmar fortsättningsvis skulle producera film som exempelvis attackerade judarna och prisade det ariska idealsamhället. För det andra skulle antinazistiska propagandafilmer, så kallade ”hetsfilmer”, stoppas och man bestämde därför att inga medlemsländer fick göra hetsfilmer. Dessutom skulle man försena eller stoppa andra länders försök att sprida sådana. Därför visades inte ”Casablanca” eller Charlie Chaplins ”Diktatorn” på biografer i Sverige förrän efter andra världskrigets slut. Det var först 1943, när Tyskland gav sig på Ryssland, som man insåg att Hitler skulle förlora och då vågade man göra ett slags hetsfilmer. Man började tillåta vad jag kallar för ”ingenmanslands-

BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Rasperformativitet

När en person klär sig och/eller agerar som någon från annan etnisk bakgrund, ofta i form av en stereotyp nidbild.

Rollstratifiering

När personer med minoritetsetnicitet får statistroller medan huvudrollen går till en majoritetssvensk, även om huvudrollskaraktären föreställer någon med statistens etnicitet.

Rollsegregering

När huvudrollen består av en majoritetssvensk och personer med minoritetsetnicitet får mindre roller, ofta utan repliker.

Rollavgränsning

Innebär att man i slutändan skriver alltför få karaktärer med annan etnisk bakgrund än svensk, och att de som finns är stereotyproller.

Racial politics of casting

En teori som innefattar rollstratifiering, rollsegregering och rollavgränsning i film.

filmer” som visar ockupationskritik, men utan nazistiska symboler eller annat som tydligt berättade vilken ockupationsmakt det handlade om. Vi var rädda för att Hitler annars skulle anfalla Sveriges, man hade däremot inte behövt importera och exportera film för att blidka Tyskland eller vara så aktiva medlemmar, utan det gjordes för att tjäna pengar, menar Cecilia.

Pettersson och Bendel

Svensk filmexport är inte ett nytt fenomen som började på allvar med Milenniumtrilogin utan var stort redan under 30-talet.

– När Hitler tog makten -33 var filmen i en expansionsfas där man hade insett att man kunde tjäna pengar internationellt och profilera sitt land. Svensk filmindustri började uppmärksamma att andra länder ville se svensk film. Varför ville då Tyskland ha just svensk film? Svenskarna ansågs vara överhögheten av ariskhet och hade dessutom redan lång erfarenhet av att göra antisemitisk film. Den första hette ”Emigranten” och skapades redan 1910. Den ville förmedla att det bara var judar som tjänade pengar på att svenskar emigrerade till Amerika. Det var självklart inte sant, men det användes som ett sätt att stoppa flykten över Atlanten.

Cecilias efterforskningar visar att tyskarna medvetet använde sig av svensk film för att piska upp den antisemitiska stämningen.

– Det är intressant att vi i Sverige på något sätt var startskottet för några av de mest antisemitiska filmerna. Det är vårt arv. Ta den svenskproducerade filmen ”Pettersson och Bendel” från 1933 som ett exempel. Hitler och Goebbels såg den -34 och insåg dess potential. Tyskarna hade inte antisemitiska långfilmer själva så de tog bort underhållsskatten på Pettersson och Bendel och stämplade den som politiskt viktig för nazistaten Tyskland. Sedan såg de till att alla biografer i Tyskland visade den. När biobesökarna hade sett filmen kunde de ge sig på folk som de trodde var judar: i biosalongen, butiker i närheten, folk runt omkring. Detta var -35, tre år innan Kristallnatten. Det ska nämnas att Petterson och Bendel senare även dubbades till tyska för att visas dagarna efter Kristallnatten som ett sätt att bekräfta för det tyska folket att det som

” Det är intressant att vi inte har samma syn på invandrare som utvandrare. Vi – i betydelsen majoritetsbefolkningen – får vara framgångsrika kolonialister och utvandrare i filmens värld, men vi har fortfarande inte filmer om invandrare som kommer hit, möter rasism och lyckas.

hade hänt var rätt. Det blev en förebild för hur man ska göra antisemitisk film och visade hur filmen som fenomen kunde användas som propagandavapen för den tyska regimen.

Efter att ”Pettersson och Bendel” av en händelse föll Nazityskland i smaken fanns det flera andra filmer som kan ha producerats med tydlig avsikt att exporteras.

– Den svenskproducerade filmen ”Panik” från 1939 tycker jag bäst av alla förkroppsligar de konspirationsteorier som fanns om judar vid den här tiden. Här framställs det som att judarna låg bakom både kapitalismen och kommunismen på samma gång. Ingen annan etnisk grupp har utsatts för en sådan paradoxal anklagelse. ”Panik” visar även hur man med filmens hjälp helt och hållet kan ljuga om hur saker ligger till. Den framställer det nämligen som att finansmannen Ivar Kreuger inte begick självmord vid vetskapen om den kommande bankrutten för hans imperium under 1930-talet utan blev mördad av judiska terrorister, men även att judar låg bakom demonstrationerna vid Ådalen 1931. Den gick inte så bra i Sverige, då opinionen nu hade börjat svänga kring antisemitiska skildringar, men var desto populärare i Tyskland.

Cecilias sammanställning över svensk film under andra världskriget bildar en smärtsam kontrast till den idag allt mer ifrågasatta bilden av Sverige som ett neutralt och humanistiskt land.

– Sverige har mycket på sitt samvete. Framförallt när det gäller andra

världskriget borde vi lära ungdomarna och allmänheten mer om detta. Våra farföräldrar har sett de här filmerna och tänkt att ”jaha, då kanske judar är så här” , säger Cecilia.

Förintelsen tenderar att främst förknippas med hur judar behandlades, men det var inte den enda grupp som råkade illa ut.

– Under andra världskriget höll man i Tyskland på med något som jag kallar för filmslaveri som drabbade både judar och romer. I den antiziganistiska filmen ”Tiefand”, som främst spelades in under 1940-talet, togs romska statister från arbetsläger och lovades skydd mot att de deltog i filmen, men sedan skickades de ändå till Auschwitz. De var med i en film för att bekräfta en stereotyp och sedan skickades de till förintelseläger. Ingen av Nürnbergrättegångarna handlade för övrigt om romer. Några år efter andra världskriget skapades den svenska filmen Singoalla – det visar hur vi även efter kriget fortsatte att hålla fast vid våra fördomar om den romska gruppen.

Den alienerade invandraren

Idag är det nog väldigt få filmer som skulle framställa judar som terrorister, men stereotypen ”terrorist” är fortfarande ett populärt ämne.

– Vi har kvar samma stereotyper idag, men de har flyttat sig till andra grupper. I den första beskrivningen av ett hedersmord som visades i svensk film var det katoliker som framställdes som potentiella hedersmördare. Under andra världskriget porträtterades judar som terrorister. Därefter fick muslimerna båda dessa stereotyper. Om boken hade fortsatt med filmer som utkom från 50-talet och framåt hade jag skrivit om hur bilden av den judiske terroristen omvandlades till den muslimske terroristen.

Från 90-talet, med start runt tidpunkten för Kuwaitkriget, började stereotypen ”den arabiska terroristen” bli allt vanligare i amerikansk film. Särskilt ”True Lies” från 1994, som enligt filmvetaren Jack Shaheen sponsrades av den amerikanska militären, har fått skarp kritik för att vara islamfientlig.

– Många filmer har porträtterat araber som terrorister och det har även vi påverkats av. Språket är väldigt viktigt i film och under de senaste åren

har många börjat associera arabiska med terrorism. Som exempel på hur långt det gått har vi filmen ”Zero Dark Thirty” från 2012 som visar terrorister i Pakistan som talar arabiska, eftersom folk är vana vid att det är språket terrorister talar. Men man talar inte arabiska i Pakistan. Då har man fått kulturellt inlärda fördomar, något jag förklarar som en konsekvens av att konsumera denna typ av film. Det betyder att vi helt enkelt inte längre känner empati med de som avhumaniseras i film.

Ett tema som har varit viktigt de senaste årtiondena är invandring och integration, något som också syns i filmerna.

– Filmen ”Utvandrarna” från 70-talet förmedlade att det är lite coolt att vara utvandrare: att vi mötte rasism i USA men gjorde bra ifrån oss och har rätt till att vara där. I kontrast har vi skildringen av invandraren som annorlunda. På 80-talet handlade en del filmer om arbetskraftsinvandring där budskapet var alienering och att man ville åka hem. Det är intressant att vi inte har samma syn på invandrare som utvandrare. Vi – i betydelsen majoritetsbefolkningen – får vara framgångsrika kolonialister och utvandrare i filmens värld, men vi har fortfarande inte filmer om invandrare som kommer hit, möter rasism och lyckas. Vi var bättre på att förklara utvandring än invandring och svaret på varför dessa filmer inte finns är att de som har den bakgrunden själva inte uppmuntras av filmbranschen att skriva om det.

Ett stort problem bland svenska filmer, enligt Cecilia, är hur de skildrar barn och ungdomar med annan etnisk bakgrund.

– Om man ska porträtterar ett barn, varför framställa det som hjälplöst främmande? Barn i svensk film med annan etnisk bakgrund har alltid varit ett slagträ, de har ofta inte fått vara riktiga människor. Vi har exempelvis karaktären Sorgbarn i ”Singoalla” , barn till en romsk kvinna och en svensk man, som talade med brytning trots att mamman inte gjorde det. Det är ett sätt att säga att det här är en annan slags människa. Jag ser paralleller mellan den filmen från 1949 och filmer som gjorts efter millennieskiftet. I ”Play” från 2011 porträtteras till exempel barn

FOTO: JOSEF RENKLINT

CECILIA GÄRDING

Ålder: 39 år

Bor: Stockholm

Gör: Konsult för The African Diaspora Institute som undersöker livsvillkoren för afrosvenskar i Umeå.

Hjärtefråga: Mångfald i film och arbetet för social rättvisa för afrosvenskar.

Hoppas att arbetet leder till: Att mitt nya filmmanus blir en film och att rapporten vi gör om afrosvenskar i Umeå skapar positiv förändring. Sedan vill jag också starta ett filmbolag.

Aktuell med: Boken ”Mångfalden i det svenska filmarvet 1890-1950” som är en del av resultatet från Arvsfondsprojektet Kulturarvsagenterna.

som asociala. Vi har även ”Elixir” från 2004 där invandrarbarn porträtteras som småkriminella sociopater som tar en dryck som gör dem blonda och duk-tiga i skolan men när drycken avtar är de tillbaka på ruta ett. Gemensamt för filmerna är att de inte frigör personernas potential. Det finns en ödesbestämmdhet i dem: är du invandrare, då är du det för livet. Du antas också ha negativa egenskaper och beteenden. Om slutet i ”Elixir” hade varit att barnen inte behöver någon dryck för att bli det de vill, det hade varit att frigöra dem.

I Cecilias bok nämner hon att personer med annan etnisk bakgrund sällan tillåts ha komplexa karaktärer med utveckling under berättelsens gång (även kallat protagonist som också ofta är betecknande för filmens huvudkaraktär).

– Jag anser att bra dramaturgi handlar om att hjälten möter utmaningar, lyckas med någonting och frigör sin potential. Att det inte blir något frigörande gör att det blir en stereotyp bild. Det är värt att tänka på att filmer också brukar porträtterar skurkar som några som aldrig frigör sin potential. De lär sig inte halvvägs i filmen att de handlar fel, säger ursäktat och ändrar sitt beteende.

Trots den bistra bild av svensk film som Cecilia har beskrivit är hon ändå optimistisk.

– Vi har enorm potential i Sverige att göra något åt detta. De hundratals kärlekshistorier som saknas i svensk film idag är de som folk vill se. När vi kan humanisera barnen, våga tala om historien och ge etniska minoritetsgrupper möjligheten att själva berätta sina historier, då är jag helt övertygad om att svensk film kommer att göra succé. Vi får heller inte glömma att personer med annan etnisk bakgrund också har olika sexuella läggningar, funktionsnedsättningar och kommer från olika platser i Sverige. Där har vi också ett ansvar att lyfta dessa perspektiv och jag är övertygad om att de behöver möjligheten att skriva sina historier själva. Min förhoppning ligger i min grundtro att människan alltid kommer att vara fascinerad av berättelser. Vi vill bli berörda av varandra. Det gör att vi kan ta till oss en person med annan etnisk bakgrund, vi måste bara få möjligheten till det, avslutar Cecilia.

SANDRA MATTSSON

I nästa nummer besöker vi bland annat
Umeås alternativa festival Uma Obscura.
Missa inte det och mycket annat
i nästa nummer av Kulturvinkeln!

KULTURVINKELN

Följ oss gärna på www.kulturvinkeln.se

FOTO: ELIN LARSSON